

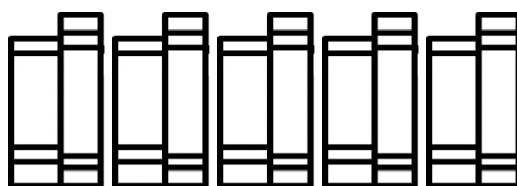

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

krajská knižnica v žiline

**ANALÝZA ČINNOSTI
KRAJSKEJ KNIŽNICE V ŽILINE
A
REGIONÁLNYCH KNIŽNÍC
ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA
V ROKU
2018**

Úvod

Krajská knižnica v Žiline, Turčianska knižnica v Martine, Kysucká knižnica v Čadci, Liptovská knižnica G.F.Belopotockého v Liptovskom Mikuláši a Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne, ktorých zriaďovateľom je Žilinský samosprávny kraj, pôsobia v zmysle Zákona o knižniciach č. 126/2015 Z.z. a v zmysle svojich zriaďovacích listín ako kultúrne, vzdelávacie a informačné inštitúcie, ktorých hlavným poslaním je budovať a uchovávať univerzálny knižničný fond, poskytovať v rámci svojej územnej pôsobnosti knižnično-informačné služby a zabezpečovať všeobecný a neobmedzený prístup k informáciám. V mieste, kde pôsobia, plnia zároveň funkciu aj mestských knižníc a svojimi službami vytvárajú podmienky pre uspokojovanie kultúrnych, informačných a vzdelávacích potrieb obyvateľov.

Všetky regionálne knižnice poskytujú základné knižnično-informačné služby: absenčné a prezenčné výpožičky, bibliograficko-informačné a konzultačné služby, medziknižničnú výpožičnú službu, základné elektronické služby (elektronické referenčné služby, prístup k webovému sídlu knižníc, k elektronickému katalógu kníh a článkov, ale aj prístup do ďalších špeciálnych regionálnych databáz). Každá knižnica poskytuje prístup na internet, prezeranie voľných internetových zdrojov i licencovaných databáz, služby študovni a čítární, rešeršné a referenčné služby. Podľa potrieb používateľov knižnice poskytujú reprografické služby z materiálov knižníc a služby komunitnej knižnice. Regionálne knižnice vo svojom regióne v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine, odborom Knižničný inštitút, pôsobia ako odbornoporadenské centrá pre verejné, školské a špeciálne knižnice v regióne. Na území metodickej pôsobnosti zabezpečujú úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejnosti. Zabezpečujú úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti a sú centrami regionálnych informácií, ktoré odborne spracovávajú a uchovávajú, čím plnia dôležitú úlohu pri zachovávaní, sprístupňovaní a propagovaní kultúrneho a prírodného dedičstva daného regiónu.

Krajská knižnica v Žiline, ako ústredná knižnica siete verejných knižníc v Žilinskom kraji, zabezpečuje funkciu koordinačného, vzdelávacieho, metodického a odbornoporadenského strediska pre regionálne knižnice v Žilinskom samosprávnom kraji, pre sieť verejných, školských a špeciálnych knižníc kraja. Spracováva analyticko-štatistické materiály o stave a vývoji knižníc v Žilinskom kraji a zabezpečuje úlohy spojené s koordináciou bibliografickej a edičnej činnosti v kraji. Krajská knižnica a regionálne knižnice v Žilinskom kraji pri napĺňaní svojho poslania vychádzajú zo Zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach, zo strategických dokumentov Žilinského samosprávneho kraja, zo Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015 -2020 ako strategického dokumentu pre rozvoj knihovníctva na Slovensku a z odporúčaní, ktoré boli prijaté Medzinárodnou federáciou knižničných asociácií a inštitúcií IFLA a UNESCO.

Krajská knižnica a regionálne knižnice Žilinského kraja sa vo svojich regiónoch stali kultúrnymi, vzdelávacími a komunitnými centrami, ktorých úlohou je okrem poskytovania slobodného prístupu k informáciám a knižnično-informačným službám, uspokojovať kultúrne a vzdelávacie potreby vytvorením podmienok pre celoživotné vzdelávanie a aktívne trávenie voľného času. Jednou z prvoradých úloh je podpora informačnej gramotnosti, propagácia čítania a rozvoj čitateľskej gramotnosti detí a mládeže. Regionálne knižnice organizovaním výchovno-vzdelávacích podujatí zohrávajú nezastupiteľné miesto v štruktúre mimoškolského vzdelávania detí a mládeže i celoživotného neformálneho vzdelávania dospelých.

Knižničný fond

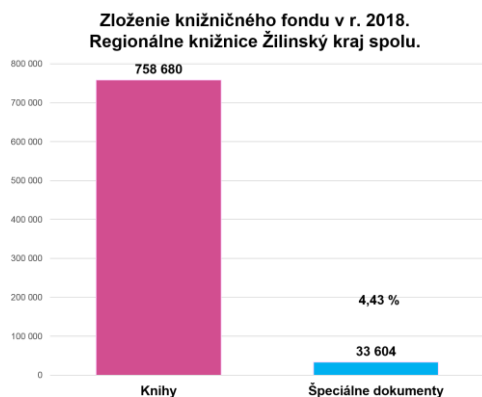
Knižničný fond, ako základný informačný zdroj knižníc, zabezpečuje informačné, vzdelávacie a relaxačné potreby a požiadavky obyvateľov mesta i širokého okolia, kde knižnica pôsobí. Rozsah a kvalita budovania knižničného fondu je závislá od finančných možností a prostriedkov, ktoré má k dispozícii každá knižnica v rámci poskytnutého príspevku od zriaďovateľa a z veľkej časti rozsah a kvalita knižničného fondu závisí aj od finančných prostriedkov získaných projektovou činnosťou knižníc. Veľkú časť knižničných dokumentov získavajú knižnice od individuálnych a kolektívnych darcov. Knihy získané od priaznivcov knižníc však predstavujú len doplnkový zdroj akvizície. Pri nadobúdaní knižničného fondu akvizičné oddelenia vo veľkej miere rešpektujú potreby a požiadavky samotných používateľov, no aj napriek maximálnemu úsiliu nie je možné v plnej miere uspokojiť ich, častokrát veľmi náročné, požiadavky.

Knižničný fond regionálnych knižníc a krajskej knižnice v roku 2018 obsahoval 758 680 knižničných jednotiek. Stav fondu sa oproti predchádzajúcemu roku znížil o 4 945 knižničných jednotiek, keďže v sledovanom roku regionálne knižnice očisťovali knižničný fond oveľa intenzívnejšie od poškodenej a zastaranej literatúry s cieľom ponúknuť používateľovi žiadanú a aktuálnu literatúru. Knižničný fond výraznejšie znížila Krajská knižnica v Žiline, ktorá vyradila 13 973 knižničných jednotiek, keďže v roku 2018 uskutočnila prestavbu knižničných fondov náučného i detského oddelenia, v rámci ktorej uskutočnila rozsiahlu očistu knižného fondu. Vysoký úbytok knižničného fondu, a to až 6 072 knižničných jednotiek zaznamenala aj Turčianska knižnica. Ostatné knižnice vyradili od 2 430 v Liptovskej knižnici G.F.B., 2 740 v Kysuckej knižnici, po 2 904 v Oravskej knižnici A.H.

Do regionálnych knižníc pribudlo v roku 2018 spolu 23 174 knižničných jednotiek, z toho 14 739 kúpou (64 %) a 8 435 (36 %) darom. Oproti roku 2017 i predchádzajúcim rokom je to podstatne viac a počet nakúpených a darom získaných knižničných jednotiek spolu sa priblížil počtu z obdobia pre knižnice priaznivejších rokov 2008 a 2009. Celkový prírastok knižničného fondu, t.j. prírastok kúpou aj darom, bol oproti roku 2017 vyšší o 3 810 KJ, čo oproti predchádzajúcemu roku znamená nárast o 16,44 %. Nárast bol evidentný hlavne pri získaní kníh formou kúpy, pretože nákup bol oproti predchádzajúcemu roku vyšší o 27,36 %. Relatívne vysoký prírastok knižničných jednotiek formou kúpy oproti predchádzajúcemu, na prírastok veľmi nepriaznivému roku 2017, dosiahla Turčianska knižnica, ktorá nakúpila 3 263 knižničných jednotiek, čo bolo o 1978 viac ako v roku 2017. Pomerne vysoký prírastok kníh formou kúpy zaznamenala aj krajská knižnica, a to 4 891 (+ 958 KJ) a Kysucká knižnica 3 074 (+ 798 KJ). Liptovská knižnica G.F.B. formou kúpy získala 1 438 KJ (+ 250 KJ) a Oravská knižnica A.H. 2 073 (+ 49 KJ). Výška prostriedkov určených na nákup fondov bola vyššia aj vďaka vyšším grantom z Fondu na podporu umenia, keď napr. projekt akvizície, ktorý podala Krajská knižnica v Žiline bol podporený historicky najvyššou sumou, a to vo výške 18 000 €. Aj niektoré projekty regionálnych knižníc zamerané na akvizíciu boli v roku 2018 podporené vyššou sumou ako v minulosti (Oravská knižnica A.H. 11 400 €, Liptovská knižnica G.F.B. 7 000 €, Turčianska knižnica 15 000 €, Kysucká knižnica 8 000 €).

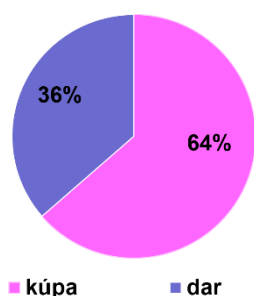
Opäť aj v roku 2018 pri nákupe knižničného fondu **prevažoval nákup krásnej literatúry pre dospelých**, vzhľadom k tomu, že knižnice plnia okrem informačnej a vzdelávacej aj relaxačnú funkciu. V ostatných rokoch do fondov knižníc pribúda v najväčšej miere práve tento druh literatúry a dokumentujú to aj prírastky, keď napr. v Turčianskej knižnici takmer polovica všetkých prírastkov (49 %) tvorila beletria pre dospelých používateľov. Skladbu prírastkov Turčianskej knižnice však ovplyvňuje aj prítomnosť Slovenskej národnej knižnice, ktorú používatelia pri náročnejších informačných potrebách uprednostnia pred návštevou regionálnej knižnice. Nákup krásnej literatúry pre dospelých prevládala aj v Krajskej knižnici v Žiline a v Kysuckej knižnici v Čadci, kde prírastky beletristickej literatúry predstavovali okolo 40 % celkových prírastkov. Liptovská knižnica G.F.B. pri

akvizícii uprednostnila nákup náučnej literatúry (38,24 %), zvlášť sa zamerala na doplnenie fondov regionálnej literatúry. Oravská knižnica A.H. akvizičné prostriedky rozvrhla rovnomerne medzi odbornú literatúru pre dospelých (27,76 %), krásnu literatúru pre dospelých (32,17 %) a krásnu literatúru pre deti (31,64 %). Nákup odbornej literatúry pre deti predstavoval v Oravskej knižnici A.H. takmer 8,5 % z celkových prírastkov.

Fond špeciálnych dokumentov regionálnych knižníc tvorí len 4,43 % z celkového knižničného fondu, čo predstavuje 33 604 knižničných jednotiek. V ostatných rokoch sa do knižníc nakupujú aj špeciálne dokumenty (interaktívne hry, didaktické pomôcky) a iba vo veľmi malej miere sa nakupujú elektronické dokumenty. Ich počet vo fondoch knižníc môžeme rátať len na desiatky alebo stovky; Kysucká knižnica má vo svojich fondoch 115 elektronických dokumentov, Oravská knižnica A.H. 144 dokumentov, Liptovská knižnica G.F.B. 300 dokumentov, Turčianska knižnica 82 dokumentov a Krajská knižnica v Žiline 261 elektronických dokumentov.

Zloženie prírastkov knižničného fondu v roku 2018.
Regionálne knižnice Žilinský kraj spolu.

Aj v roku 2018 veľká časť získaných knižničných jednotiek bola do knižníc získaná formou darov. Z celkových prírastkov, ktoré predstavovali 23 174 knižničných jednotiek, až **8 435 kníh (36,4 %) získali knižnice formou darov** od individuálnych a inštitucionálnych darcov. Na počet najviac kníh vo forme daru získala krajská knižnica, a to až 2 887 KJ, čo je 37,2 % z jej prírastkov a Turčianska knižnica v Martine, keď získala 2 599 KJ, čo je až 44,34 % z jej celkových prírastkov. Kysucká knižnica získala formou daru 1 556 KJ, čo predstavuje 33,61 % celkových prírastkov, Liptovská knižnica G.F.B. 1 020 KJ, čo je až 41,5 % z celkových prírastkov a Oravská knižnica A.H. 373 KJ, čo je 15,25 % z celkových prírastkov.

Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu v roku 2018. Regionálne knižnice Žilinský kraj spolu.

Je potešiteľné, že v roku 2018 krajská knižnica v Žiline a regionálne knižnice v kraji vynaložili **na nákup knižničného fondu vrátane periodickej tlače 141 753 €, čo bolo viac finančných prostriedkov oproti roku 2017 o 33 591 € (nárast o 23,7 %)**. 49,96 % prostriedkov na nákup knižničného fondu, t.j. 70 825 € získali knižnice z mimorozpočtových zdrojov, a to najviac z Fondu na podporu umenia za účasti 5 %-ného spolufinancovania zriaďovateľa Žilinského samosprávneho kraja. Na nákup knižničného fondu boli použité aj finančné prostriedky získané za kultúrne poukazy, ktoré boli knižniciam refundované z MK SR. Nákup knižničného fondu bol podporený aj samosprávou miest; mesto Martin pridelo

Turčianskej knižnici účelovú dotáciu na nákup fondu vo výške 5000 €, mesto Liptovský Mikuláš 2000 € a mesto Žilina podporilo nákup kníh formou schváleného projektu Terapia knihou a umením vo výške 700 €.

V sledovanom roku vyššie prostriedky na nákup knižného fondu oproti predchádzajúcemu roku vynaložila Kysucká knižnica v Čadci, keď nakúpila spolu za 28 229 €, čo bolo o 5 001 € (+ 17,72 %) viac ako v predchádzajúcom roku 2017. Výrazne vyššie prostriedky na nákup knižničných fondov vynaložila aj Turčianska knižnica, keďže rok 2017 bol pre knižnicu z hľadiska výšky prostriedkov na

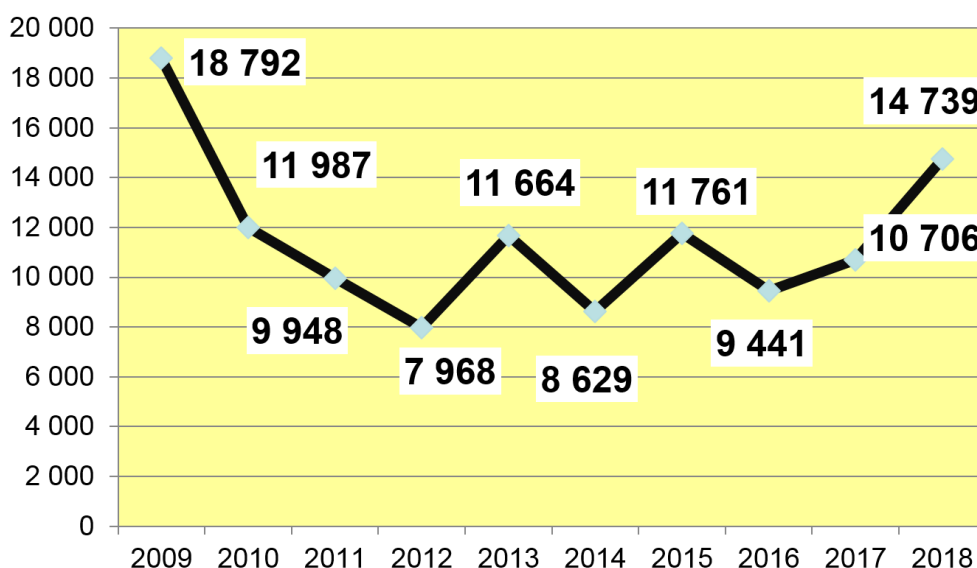
nákup knižničného fondu veľmi nepriaznivý. V roku 2018 Turčianska knižnica vynaložila na nákup 31 532 €, v prepočte prostriedkov na 1 obyvateľa (0,58 €) je to stále málo. Aj prostriedky na nákup KF Oravskej knižnice A.H. boli vyššie o 1 347 € (+ 7 %) a dosiahli výšku 19 330 €. Nárast prostriedkov + 2 641 € (+ 17,4 %) zaznamenala Liptovská knižnica G.F.B., keď výška prostriedkov na nákup fondov dosiahla 15 217 €. Celková výška prostriedkov na nákup KF krajskej knižnice bola vo výške 47 445 €, čo znamená viac o 6 852 € oproti roku 2017 (+ 14,44 %). Vyššie prostriedky na nákup boli dosiahnuté aj vďaka výrazne vyššej dotácii z Fondu na podporu umenia.

Vyššie prostriedky na nákup knižničného fondu v Kysuckej knižnici sa prejavili aj v **prepočte na 1 obyvateľa**, keď sa ich výška zdvihla z 0,94 € na 1,17 €. Nad 1 euro dosiahla výška prostriedkov v prepočte na 1 obyvateľa aj v Oravskej knižnici A.H. (1,03 €). Krajská knižnica dosiahla vzhľadom k vysokému počtu obyvateľov pomerne nízku hodnotu v prepočte na 1 obyvateľa (0,59 €) a podobne nízku hodnotu v prepočte na 1 obyvateľa dosiahla aj Turčianska knižnica (0,58 €). Najnižšiu hodnotu prostriedkov na nákup v prepočte na obyvateľa zaznamenala Liptovská knižnica (0,49 €), ktorá však presunula čerpanie grantových prostriedkov získaných v roku 2018 do nasledujúceho roka.

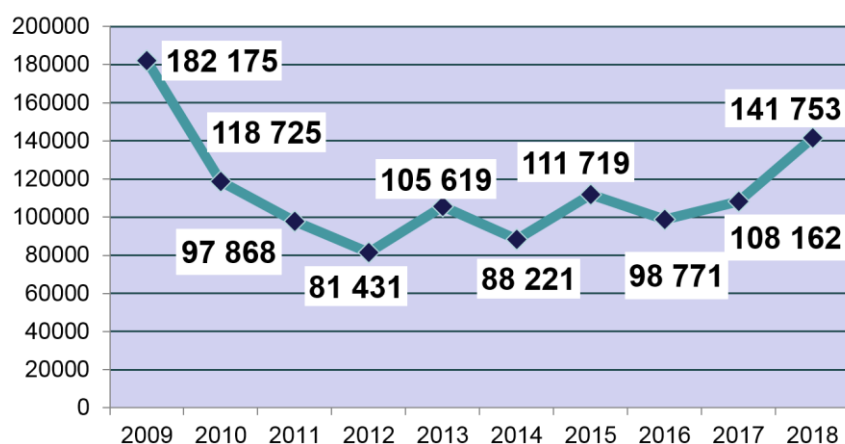
Poradie **počtu zväzkov na 1 obyvateľa** sídla regionálnej knižnice ostalo nezmenené a je nasledovné: najmenej zväzkov na 1 obyvateľa mala Turčianska knižnica 2,61 zv., Liptovská knižnica G.F.B. 3,17 zv. a Krajská knižnica v Žiline 3,49 zv. Najvyšší počet zväzkov na 1 obyvateľa mala Kysucká knižnica 5,72 zv. a Oravská knižnica A.H. 5,08 zv. na 1 obyvateľa.

Prírastok knižničných jednotiek získaných spolu kúpou aj darom **dosiahol úroveň štandardov** len v Kysuckej knižnici, a to 0,19 prírastkov (podľa štandardov do 40 000 obyvateľov 0,15 zv. na obyvateľa), v Oravskej knižnici A.H. to bolo 0,12 prírastkov, v Liptovskej knižnici G.F.B. 0,08, v Turčianskej knižnici 0,11 (podľa štandardov do 60 000 obyvateľov 0,14 zv. na obyvateľa) a v krajskej knižnici 0,10 prírastkov (podľa štandardov do 100 000 obyvateľov by prírastok mal byť vo výške 0,13 zv. na obyvateľa).

**Počet knižničných jednotiek získaných kúpou spolu
v r. 2009 – 2018.
Regionálne knižnice - Žilinský kraj**

**Finančné prostriedky na nákup KF v €, r. 2009 – 2018.
Regionálne knižnice - Žilinský kraj**

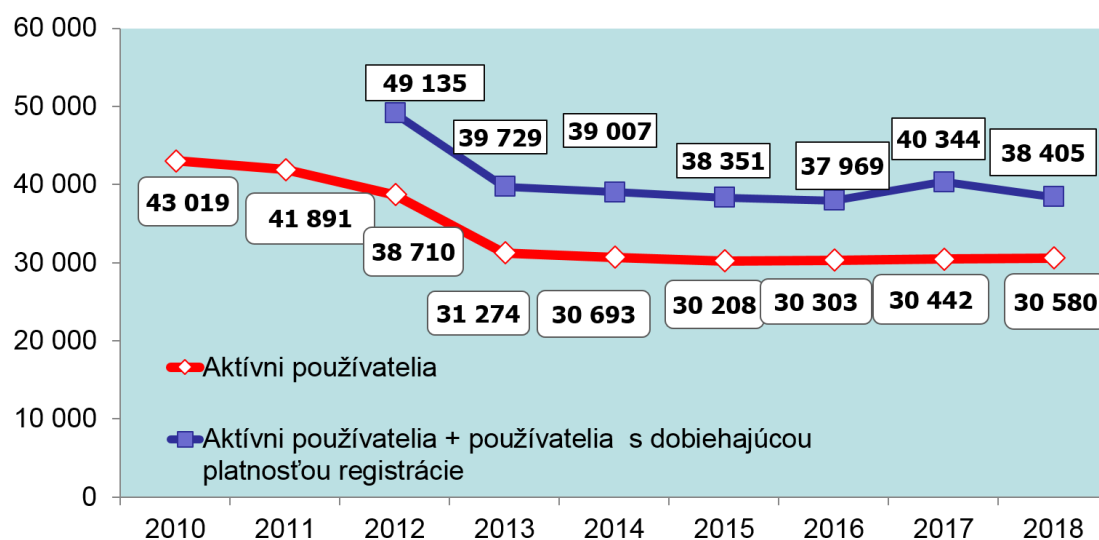
Počet titulov odoberanej periodickej tlače sa v regionálnych knižniciach kraja a krajskej knižnici v sledovanom roku zvýšil až o 37 titulov a počet exemplárov o 39. Spolu knižnice v roku 2018 odoberali 646 titulov periodík (721 exemplárov). Počet titulov odoberaných periodík sa zvýšil v Dolnom Kubíne (+ 17) a v Martine (+ 27). V Liptovskom Mikuláši zostal počet odoberaných periodík na rovnakej úrovni, v Krajskej knižnici v Žiline sa znížil o 6 a v Kysuckej knižnici sa ich počet znížil o 1 titul periodika.

Prírastok knižného fondu kúpou - plnenie štandardu – r. 2018

Knižnica	Prírastky knižničných jednotiek formou kúpy v ks		
	Schválený štandard	Skutočnosť	Plnenie
Kysucká knižnica v Čadci	3 621	3 074	84,89 %
Oravská knižnica A.H. v D. Kubíne	2 828	2 073	73,30 %
Liptovská knižnica G.F.B. v L. Mikuláši	4 702	1 438	30,58 %
Turčianska knižnica v Martine	7 672	3 263	42,53 %
Krajská knižnica v Žiline	10 519	4 891	46,50 %

Používatelia

Počet používateľov v rokoch 2010 – 2018. Regionálne knižnice - Žilinský kraj

Počet používateľov regionálnych knižníc a krajskej knižnice sa v roku 2018 stabilizoval a **zostal na podobnej úrovni ako v predchádzajúcich rokoch**. V roku 2018 sa do regionálnych knižníc v Žilinskom kraji a krajskej knižnice **zaregistrovalo 30 580 používateľov**, čo je o 138 používateľov viac ako v roku 2017. Uvedený počet používateľov predstavuje 14,56 % z počtu obyvateľov miest – sídiel regionálnych knižníc. Knižnično-informačný systém Clavius do počtu používateľov knižníc započítava len používateľov, ktorí sa v sledovanom roku zaregistrovali a nezapočítava používateľov, ktorí si v tomto roku členstvo neobnovili, pretože im dobiehala platná registrácia z predchádzajúceho roka, služby knižnice však v sledovanom roku využívali. Reálne zaregistrovaných používateľov spolu s používateľmi, ktorí si členstvo v sledovanom roku neobnovili, ale služby regionálnych knižníc kraja a krajskej knižnice využívali bolo 38 405, čo je 18,3 % z celkového počtu obyvateľov miest, sídiel regionálnych knižníc.

V sledovanom roku mierny pokles (- 68) zaznamenala Krajská knižnica v Žiline a Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne (-71). Ostatné regionálne knižnice Žilinského kraja dosiahli úroveň počtu používateľov predchádzajúceho roka, alebo sa ich počet mierne zvýšil; v Kysuckej knižnici + 131, v Liptovskej knižnici G.F.B.+ 129 a v Turčianskej knižnici v Martine sa počet používateľov zvýšil o 17.

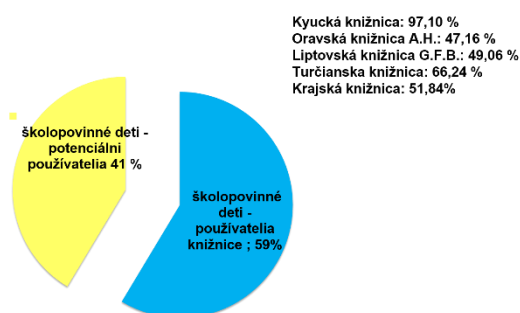
V roku 2018 Kysucká knižnica v Čadci zaregistrovala 5 796 používateľov, čo predstavuje až 24 % z počtu obyvateľov mesta. Vysokým percentom používateľov z počtu obyvateľov sa knižnica zaradila medzi regionálne knižnice v Žilinskom kraji s najvyšším percentom používateľov z počtu obyvateľov a splnila vyššiu úroveň odporúčaného štandardu. Oravská knižnica A.H. zaregistrovala 3 218 používateľov, čo je 17,07 % z počtu obyvateľov. Dosiahnutým percentom počtu používateľov sa približuje základnej úrovni odporúčaných štandardov stanovených pre regionálne knižnice. Liptovská knižnica G.F.B. zaregistrovala 3 449 používateľov, čo oproti roku 2017 predstavuje nárast o 129 používateľov. Dosiahnutý počet zaregistrovaných používateľov predstavuje 11,04 % z počtu obyvateľov mesta Liptovský Mikuláš. Toto percento je vyššie ako v predchádzajúcom roku, jeho hodnota je však nižšia ako základná úroveň odporúčaných štandardov. Do Turčianskej knižnice sa

v roku 2018 zaregistrovalo 6 036 používateľov, čo predstavuje 11,01 % z počtu obyvateľov. Turčianska knižnica vzhľadom k vysokému počtu obyvateľov mesta v percente používateľov taktiež nedosiahla výšku stanoveného základného odporúčaného štandardu. Krajská knižnica zaregistrovala 12 081 používateľov, čo je menej ako v roku 2017 o 68 používateľov a tento počet predstavuje 14,93 % z počtu obyvateľov mesta. Dosiahnutým percentom splnila základnú úroveň odporúčaného štandardu.

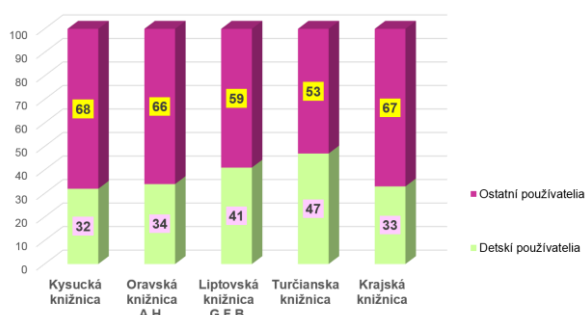
Počet používateľov regionálnych knižníc kraja vo veku do 15 rokov sa opäť zvýšil, aj keď len mierne (+ 144), čím sa mierne zdvihla aj percentuálna hodnota z 35,97 % na 36,28 %. 11 094 zaregistrovaných detských používateľov potvrdzuje skutočnosť, že až 58,62 % školopovinných detí v mestách, sídlach regionálnych knižníc, bolo v roku 2018 používateľmi služieb knižníc. Najviac detí do 15 rokov z celkového počtu žiakov regionálneho mesta bolo zaregistrovaných v Kysuckej knižnici v Čadci, a to až 97 %, v Turčianskej knižnici v Martine 66 %, v Krajskej knižnici pokleslo toto percento v roku 2018 z 58,55 % na 51,84 %, v Oravskej knižnici A.H. to bolo opäť ako v roku 2017 47 % a v Knižnici G.F.B. v Liptovskom Mikuláši 49 %, čo predstavuje nárast oproti roku 2017 takmer o 6 %. V snahe zabrániť znižovaniu počtu detských používateľov knižnice realizujú viacero opatrení. Jedným z nich je aj zvýhodnená registrácia rodín, pri ktorej je prvý rodič zaregistrovaný za stanovenú výšku poplatku a ostatní členovia rodiny (manželia, deti do 15 rokov) sa môžu zaregistrovať za 1 euro. Kysucká knižnica využíva zvýhodnené zápisné rodín s deťmi už niekoľko rokov, na rozdiel od ostatných regionálnych

knižníc, kde zvýhodnený zápis rodičov a ich detí, prípadne manželov sa začal uplatňovať až v roku 2018; v krajskej knižnici už v roku 2017. V roku 2018 zvýhodnený zápis rodín využilo v Kysuckej knižnici 396 rodičov a 490 detí, v Oravskej knižnici A.H. 18 rodičov a 23 detí, v Liptovskej knižnici G.F.B. 84 rodičov a 70 detí, v Turčianskej knižnici 76 rodičov /príp. manželov/ a 60 detí, v Krajskej knižnici v Žiline 155 rodičov a 46 detí. V snahe udržať počty používateľov na úrovni predchádzajúcich rokov, knižnice v roku 2018 dôslednejšie evidovali deti predškolského i školského veku, ktorí v sprievode pedagógov knižnicu a jej podujatia pravidelne navštevovali.

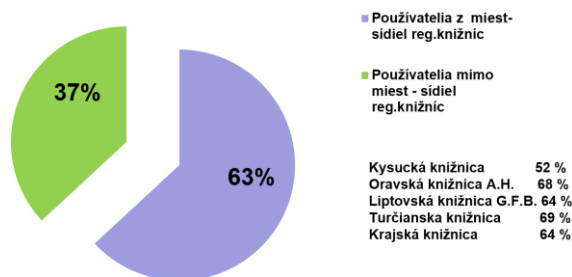
Školopovinné deti a knižnica – percento detských používateľov z počtu školopovinných detí v mestách – sídlach regionálnych knižníc. Regionálne knižnice - Žilinský kraj 2018

Detskí používatelia z počtu používateľov. Regionálne knižnice - Žilinský kraj 2018

Používatelia z miest – sídiel regionálnych knižníc. Regionálne knižnice - Žilinský kraj 2018

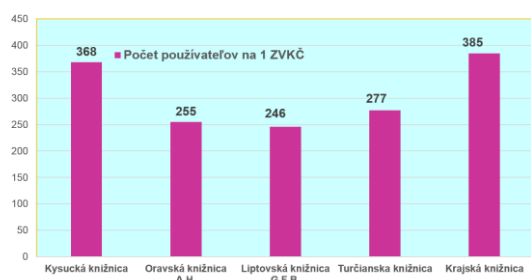

Využitie rodinných preukazov

	Kysucká knižnica v Čadci	Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne	Liptovská knižnica G.F.B. v Liptovskom Mikuláši	Turčianska knižnica v Martine	Krajská knižnica v Žiline
1. rodič	325	16	59	52	95
2. rodič	71	2	25	24	60
deti	490	23	70	60	46

Každá regionálna knižnica v prvom rade plní funkciu mestskej knižnice (v roku 2018 63 % používateľov regionálnych knižníc malo trvalý pobyt v mestách, kde knižnice pôsobia). Pre neustále skvalitňovanie knižničných služieb je potrebné hľadať podporu aj na strane samosprávy miest, kde knižnice pôsobia. Krajská knižnica v Žiline je mestom zvýhodnená odpustením daní i pravidelnou podporou projektov, ktoré sú zasielané do grantových programov mesta. V roku 2018 bola knižnica finančne podporená čiastkou 1 050 € prostredníctvom projektov Spoznaj Žilinu čítaním a Terapiou

Počet používateľov na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnicke činnosti.
Regionálne knižnice Žilinský kraj 2018.

knihou a umením. Samosprávou bola podporená aj Liptovská knižnica G.F.B., keď mesto poskytlo prostriedky na nákup knižničného fondu vo výške 2 000 € a taktiež aj prostriedky na realizáciu 36. ročníka literárnej súťaže začínajúcich autorov Krídla Ivana Laučíka vo výške 700 €. Mesto Martin poskytlo Turčianskej knižnici účelový príspevok na nákup knižničného fondu vo výške 5 000 €. Mesto Čadca podporilo Kysuckú knižnicu čiastkou 850 €, keď poskytlo finančné prostriedky na realizáciu projektu S knihou za poznaním. Mesto Dolný Kubín podporilo

Oravskú knižnicu A. H. odpustením miestnej dane.

Plnenie štandardu – percento používateľov z počtu obyvateľov, r. 2018

Knižnica	% používateľov z počtu obyvateľov		
	Schválený štandard		Skutočnosť
Kysucká knižnica v Čadci	Základná úroveň	15	24,01 %
	Vyššia úroveň	22	
Oravská knižnica A.H. v D. Kubíne	Základná úroveň	18	17,07 %
	Vyššia úroveň	25	
Liptovská knižnica G.F.B. v L. Mikuláši	Základná úroveň	15	11,04 %
	Vyššia úroveň	22	
Turčianska knižnica v Martine	Základná úroveň	14	11,01 %
	Vyššia úroveň	20	
Krajská knižnica v Žiline	Základná úroveň	13	14,93 %
	Vyššia úroveň	18	

Návštevníci

V roku 2018 regionálne knižnice Žilinského kraja navštívilo 565 088 návštevníkov. Tento počet je o 16 437 vyšší ako v roku 2017, no aj napriek tomu počet návštevníkov má v ostatných rokoch klesajúci charakter vzhľadom k elektronizácii služieb knižníc. Aj napriek tomu regionálne knižnice sa ich počtom zaradujú medzi najnavštevovanejšie kultúrne inštitúcie v Žilinskom kraji. Krajskú knižnicu spolu so šiestimi pobočkami v roku 2018 navštívilo 185 105 návštevníkov, čo bolo priemerne denne /vrátane sobôt/ 649 návštevníkov. Celkový počet návštevníkov bol o 4 850 nižší ako v roku 2017 a bol spôsobený niekoľkotýždňovým uzatvorením detského oddelenia počas rekonštrukcie elektroinštalácie. Vysoký počet návštevníkov zaznamenala Turčianska knižnica, keď brány centrálnej budovy i pobočiek priemerne denne vrátane sobôt prekročilo 486 návštevníkov a ročne knižnicu navštívilo 139 040 návštevníkov. Kysuckú knižnicu navštívilo priemerne denne 297 návštevníkov, ročne to bolo 86 283, Oravskú knižnicu A.H. navštívilo priemerne denne 282 návštevníkov, ročne spolu 81 360 návštevníkov a Liptovskú knižnicu G.F.B. navštívilo denne vrátane sobôt 254 návštevníkov, ročne 73 300 návštevníkov. Spolu s nárastom počtu podujatí sa úmerne zvýšil aj počet účastníkov podujatí z 87 457 na 101 671 (+ 14 214, + 14 %). V rámci celkového hodnotenia počtu návštevníkov knižníc musíme opäť konštatovať pokračujúci trend v poklese počtu návštevníkov internetu, a to vo všetkých regionálnych knižniciach. Celkovo bol zaznamenaný pokles z 19 825 v roku 2017 na 18 584 v roku 2018 (- 1 241, - 6,3 %), čo je dôsledok pokračujúcej internetizácie spoločnosti a rozširovania mobilnej siete.

Webové sídla regionálnych knižníc Žilinského kraja navštívilo spolu 150 759 online návštevníkov a do elektronických katalógov vstúpilo 138 758 virtuálnych návštevníkov. Počet vstupov do katalógov knižníc bol nižší o 8 793 z dôvodu úpravy štatistického vykazovania online návštev zo strany dodávateľa knižnično-informačného systému začiatkom roka 2018. Podrobnejšie údaje o návštevnosti www stránok a online katalógov jednotlivých knižníc, viď. príl. č. 5.

Výpožičky

V roku 2018 regionálne knižnice Žilinského kraja a krajská knižnica **vypožičali spolu 1 853 230 kníh, periodík a špeciálnych dokumentov**. Tento počet je o 34 726 výpožičiek nižší ako v roku 2017 (-1,84 %). Najvyšší pokles počtu výpožičiek zaznamenala krajská knižnica, kde ich počet klesol zo 680 328 na 630 509, t.j. pokles predstavoval 49 819 výpožičiek (- 7,32 %). V krajskej knižnici poklesli výpožičky odbornej literatúry pre dospelých (- 15 660), krásnej literatúry pre dospelých (- 10 252) a zvlášť poklesli výpožičky periodík (- 30 543). Pokles výpožičiek bol z časti zapríčinený rekonštrukciou elektroinštalácie a uzavretím 2. podlažia centrálnej knižnice v závere roka a taktiež aj obmedzením činnosti oddelenia beletrie v rámci prestavby knižničného fondu na prízemí a budovania pracoviska pre prácu s mládežou. V sledovanom roku zaznamenala mierny pokles výpožičiek periodík okrem krajskej knižnice aj Oravská knižnica A.H. (- 3 070). Aj napriek tomu, že v sledovanom roku stúpol počet titulov odoberaných periodík o 37, ich výpožičky poklesli o 19 081. Opäť sa potvrdila skutočnosť, že online informácie postupne vytlačujú informácie, ktoré získavame z tradičných papierových nosičov. Napriek neustálemu poklesu počtu výpožičiek periodík musíme konštatovať, že v Turčianskej knižnici výpožičky periodík tvoria 23 % celkových výpožičiek, v Liptovskej knižnici G.F.B. 19,4 %, v krajskej knižnici takmer 19 %, v Kysuckej knižnici 15,4 % a v Oravskej knižnici A.H. 15,2 %.

Pri hodnotení celkového počtu výpožičiek si Kysucká knižnica v roku 2018 udržala ich stabilný počet, keď zrealizovala 270 915 výpožičiek (+ 667) a taktiež Oravská knižnica A.H. 253 957 (pokles len o 1 948 výpožičiek). Výpožičky Liptovskej knižnice G.F.B. sa zvýšili (+ 8 646, + 2,9 %) a dosiahli počet

297 968 a podobne sa zvýšili aj výpožičky Turčianskej knižnice, keď dosiahli výšku 399 881 (+ 7 728, + 1,93 %).

Vysoké percento výpožičiek z celkového počtu výpožičiek regionálnych knižníc Žilinského kraja bolo opäť zaznamenané pri krásnej literatúre pre dospelých, ktorá tvorila 37,4 % všetkých výpožičiek. Okrem krajskej a Liptovskej knižnice G.F.B., vo všetkých knižniciach bol zaznamenaný mierny nárast výpožičiek kníh práve krásnej literatúry; v Kysuckej knižnici v Čadci + 1 572, v Oravskej knižnici A.H. + 601 a v Turčianskej knižnici v Martine + 2 978 výpožičiek. V ostatných rokoch klesajú výpožičky odbornej literatúry a rovnako tomu bolo aj v roku 2018, keď bolo vypožičaných 394 943 výpožičiek kníh odbornej literatúry pre dospelých, čím ich počet poklesol o 20 075 (- 4,8 %). Študenti, ktorí sú najčastejšími návštevníkmi náučných oddelení, v súčasnosti študijné materiály získavajú v elektronickej podobe a literatúru z knižníc už v takej miere ako v minulosti nevyužívajú. Počet výpožičiek odbornej literatúry pre deti sa na druhej strane v roku 2018 zvýšil o 3 207 výpožičiek a dosiahol úroveň takmer 90 000, čo predstavuje takmer 5 % z celkových výpožičiek. Výpožičky špeciálnych dokumentov (audiovizuálne a elektronické dokumenty, spoločenské hry, didaktické pomôcky, hry a hračky apod.) tvoria len nepatrné percento (1,26 %) z celkových výpožičiek (23 356) a ich počet v sledovanom roku 2018 oproti roku 2017 poklesol o 4 775 (- 17 %). Prezenčné výpožičky realizované v priestoroch knižníc tvorili až 32 % z celkových výpožičiek a na ich počte sa vo veľkej miere podieľali aj špeciálne dokumenty.

V prípade, ak regionálna knižnica požadovanú knihu nevlastní, používateľovi je ponúknutá alternatívna možnosť získania knihy, a to prostredníctvom **medziknižničnej výpožičnej služby**. Táto je služba spoplatnená vo výške poštových nákladov a záujem týmto spôsobom získať literatúru pretrváva. V roku 2018 regionálne knižnice Žilinského kraja zrealizovali 1 585 medziknižničných výpožičiek z iných knižníc, čo je o 193 viac ako v predchádzajúcom roku a na požiadanie inými knižnicami Krajská knižnica v Žiline a regionálne knižnice v kraji vypožičali 726 kníh, čo znamená tiež nárast oproti roku 2017 o 162 kníh.

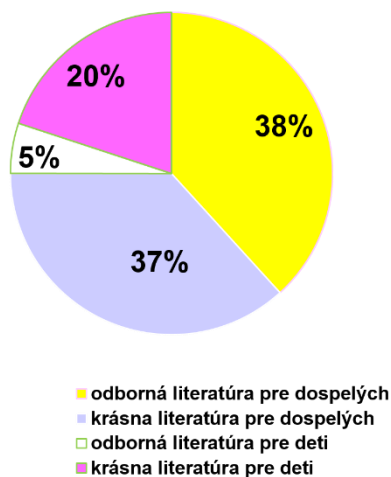
Aj v roku 2018 Krajská knižnica v Žiline pokračovala v **požičiavaní elektronických kníh**, ktoré nevlastní, ale je len ich sprostredkovateľom cez platformu eReading.cz. Táto možnosť elektronickej výpožičky dokumentu ponúka 6 874 elektronických kníh vydavateľstiev eReading a Palmknihy, s.r.o., keďže v roku 2017 došlo k spojeniu oboch vydavateľstiev, čím vznikla spoločnosť Palmknihy-eReading s.r.o. Odkazy na elektronické knihy boli implementované do elektronického online katalógu krajskej knižnice Carmen k záznamom dokumentov. Ak používateľ pri vyhľadávaní v online katalógu nájde žiadanú knihu v elektronickej forme, po zaregistrovaní sa na portáli eReading.cz a po prihlásení sa do online katalógu krajskej knižnice svojimi knižničnými prihlasovacími údajmi, môže si elektronickú knihu stiahnuť do svojej čítačky alebo mobilu. Elektronickú knihu má používateľ vo svojom zariadení aktívnu po dobu 21 dní. Po uplynutí tejto doby sa dokument z elektronického zariadenia automaticky vymaže. V priebehu roka 2018 si 37 používateľov krajskej knižnice do svojich čítačiek a mobilných zariadení stiahlo 52 elektronických kníh.

Pri **prepočte výpožičiek na jedného zamestnanca vykonávajúce knihovnícke činnosti** všetky regionálne knižnice štandardy splnili (15 000 výpožičiek). Najviac výpožičiek na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti zaznamenala Liptovská knižnica G.F.B., a to 21 283 výpožičiek, Oravská knižnica A.H. 20 155 výpožičiek, krajská knižnica 20 080, Turčianska knižnica 18 343 a Kysucká knižnica dosiahla 17 201 výpožičiek na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti.

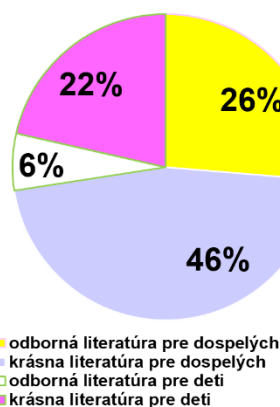
Regionálne knižnice v rámci svojich sociálnych funkcií a podľa záujmu zo strany používateľov, **realizujú výpožičky kníh pre imobilných a zdravotne znevýhodnených používateľov** formou donáškovej služby domov alebo priamo do domovov sociálnych služieb, či iných špeciálnych zariadení. Všetky regionálne knižnice v Žilinskom kraji v spolupráci so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich M.

Hrebendu v Levoči sprístupňujú zvukové knihy pre zrakovo znevýhodnených, ale aj pre ľudí s iným ťažkým zdravotným postihnutím. Regionálne knižnice sa stali miestom, kde sa znevýhodneným používateľom tieto knihy požičiavajú a kde sú im poskytnuté informácie v súvislosti s registráciou a priamym samostatným sťahovaním kníh vo formáte MP3.

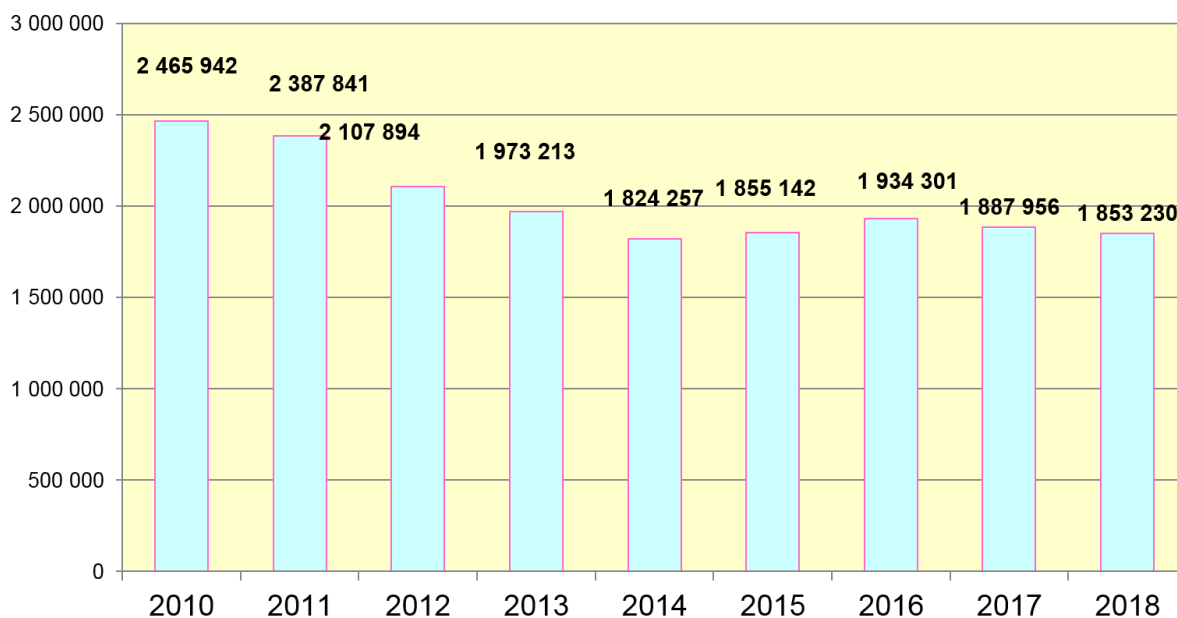
Zloženie knižničného fondu. Regionálne knižnice - Žilinský kraj 2018

Zloženie výpožičiek. Regionálne knižnice - Žilinský kraj 2018.

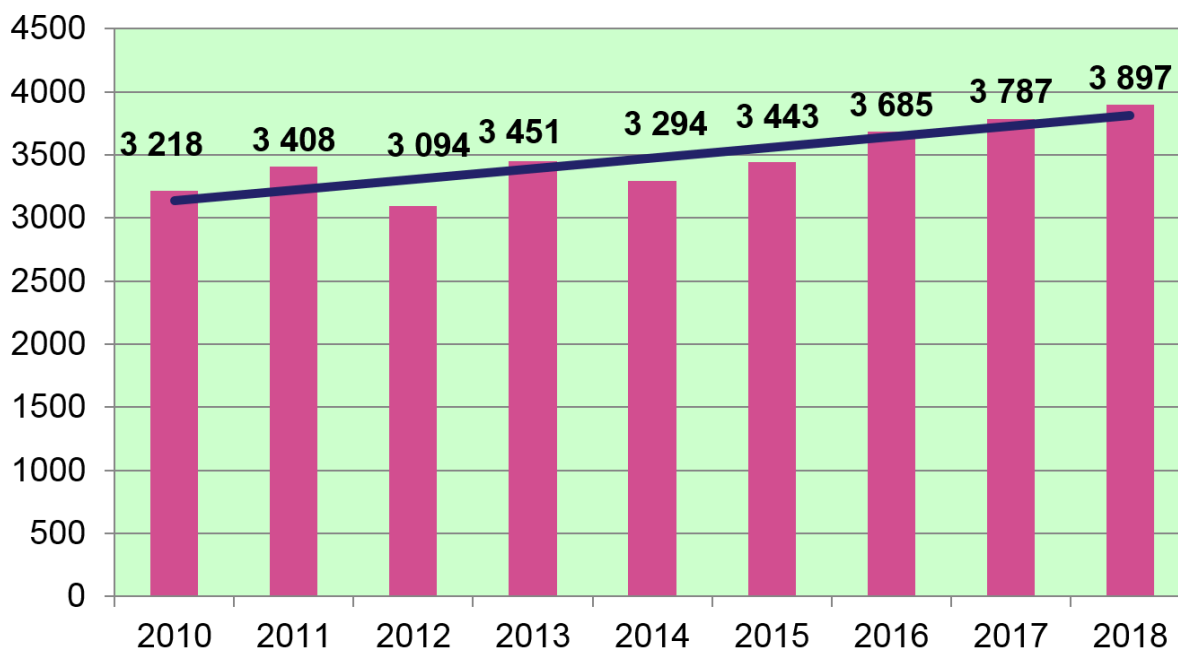

**Vývoj počtu výpožičiek r. 2010 – 2018.
Regionálne knižnice - Žilinský kraj**

Vzdelávacie, komunitné a kultúrno-spoločenské aktivity knižníc

Podujatia regionálnych knižníc Žilinského kraja v rokoch 2010 – 2018.

Organizácia kultúrno-spoločenských, vzdelávacích a komunitných podujatí je popri poskytovaní knižnično-informačných služieb jednou z prvoradých úloh verejných knižníc. Výchovno-vzdelávacia funkcia knižníc je v súlade so Zákonom č. 126/2015 Z.z. o knižniciach, so Stratégiou rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015-2020 a vzdelávacia úloha knižníc je zakotvená aj v zriaďovacích listinách knižníc.

Krajská knižnica v Žiline a regionálne knižnice v Žilinskom kraji naďalej zastávajú **významnú úlohu v systéme neformálneho a celoživotného vzdelávania**, o čom nás presvedča množstvo i pestrá paleta výchovno-vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré knižnice zorganizovali. V roku 2018 bol zaznamenaný opätovný nárast počtu podujatí, keď v priestoroch knižníc, ale aj mimo nich bolo spolu **zrealizovaných 3 897 podujatí, čo je o 110 podujatí viac ako v roku 2017** a znamená to doterajšie maximum. Knižnice sú vzdelávacie inštitúcie s trvalými úlohami v oblasti budovania hodnotového vzťahu ku knihe, k literatúre a v oblasti rozvoja a zvyšovania čitateľskej gramotnosti detí a mládeže. Podujatia knižníc sa stali významnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu, hlavne pri vekovej kategórii detí a mládeže. Z 3 897 podujatí, 95,4 %, t.j. 3 716 podujatí malo výchovno-vzdelávací charakter. Táto skutočnosť len potvrdzuje úlohu knižníc ako vzdelávacích inštitúcií, ktoré významným spôsobom zasahujú do mimoškolského i celoživotného vzdelávania detí i dospelých.

Aj v roku 2018 regionálne knižnice pokračovali v organizovaní vzdelávacích aktivít určených nielen pre deti, ale aj pre dospelých s dôrazom na podujatia propagujúce literatúru a jej tvorcov, významné osobnosti i kultúrne hodnoty daného regiónu. Osobitným druhom podujatí, ktoré knižnice realizujú sú

vzdelávacie podujatia v oblasti zvyšovania informačnej a jazykovej gramotnosti, a to zvlášť u osôb vekovo i sociálne znevýhodnených (počítačové kurzy, jazykové kurzy). Na pôde knižníc sa organizujú aj podujatia pre knižnice menej tradičné, napr. klubové stretnutia, detské pikniky v parku a pod., ktoré potvrdzujú komunitné funkcie knižníc. V neformálnom prostredí knižníc sa stretávajú a nadväzujú sociálne kontakty rôzne skupinky s rovnakými záujmami a knižnice im poskytujú podmienky a priestor na ich aktivity a prezentáciu ich činnosti. V roku 2018 sa v knižniciach zvýšil počet podujatí pre vyššie vekové skupiny (prezentácia cestovateľských zážitkov, prezentácie kníh a pod.), čo môže dokumentovať snahu knižníc ponúknuť dospelým, v mnohých prípadoch aj náročným používateľom, primeranú kultúru bez finančného zaťaženia konzumenta.

Nepriaznivá situácia v oblasti čitateľskej gramotnosti detí a mladých ľudí na Slovensku pretrváva, preto je potrebné aj zo strany knižníc pokračovať v príprave a organizovaní takých podujatí, ktoré pomáhajú pri formovaní ich čitateľskej kultúry a pri ich vedení k dosiahnutiu dobrej čitateľskej zdatnosti.

Aktivity a projekty na podporu čítania a zvyšovania čitateľskej gramotnosti sú organizované aj na celonárodnej úrovni, preto je úlohou každej regionálnej knižnice, aby do projektov v mieste svojho pôsobenia aktívne zapojila školské a vzdelávacie inštitúcie. Okrem tradičných podujatí, ktoré sú organizované na celoštátnej úrovni (Čítajme si - detský čitateľský maratón, Noc s Andersenom, Celé Slovensko číta deťom a Adventné čítanie, Deň ľudovej rozprávky, Čítajme s Osmijankom, Prečítané leto), všetky regionálne knižnice pripravujú aj vlastné aktivity za účelom propagácie literatúry, čítania a knižnej kultúry, využívajúc pritom osvedčené knihovnícke metódy práce s čitateľom (Jánska noc má čarovnú moc – Dolný Kubín aj Čadca, Už som prvák, už si čítam sám, Prázdniny v knižnici, Čítanie s nezábudníkom – Dolný Kubín, celoročná súťaž O najlepšieho detského čitateľa, Knižnícka záhada, Literárny monitoring, Kniha môjho srdca – Liptovská knižnica G.F.B., Rozprávková noc v knižnici, Babmibriáda, Spievankovo, Cestujeme s hudbou – Turčianska knižnica v Martine, Abeceda v knižnici, Tvoríme vlastnú knihu – Krajská knižnica v Žiline a pod.). Každá knižnica má vypracované vlastné ponukové listy, ktoré sú zasielané základným a stredným školám na začiatku školského roka a ktoré sú zverejnené na webových stránkach knižníc. Najčastejšími a zároveň u detí obľúbenými sú pasovačky za čitateľov knižnice, súťaže o titul Kráľa detských čitateľov, odmeňovanie aktívnych detských čitateľov, detské literárne kluby, recitačné súťaže, tvorivé dielne, detské letá, letné čitateľské tábory a pod. Každá regionálna knižnica v mieste svojho pôsobenia pravidelne realizuje stretnutia so spisovateľmi a ilustrátormi. Tieto aktivity sú každý rok akceptované aj Fondom na podporu umenia a Ministerstvom kultúry SR, ktorý projekty zamerané na podporu a propagáciu čítania a literatúry pravidelne podporuje (Tvorcovia kníh medzi deťmi a mládežou - Martin, Vianoce s detskou knihou - Žilina, (Ne)obyčajné stretnutia s literatúrou – Dolný Kubín, Rozprávky večných detí - Čadca, Stretnutia s literatúrou – Liptovský Mikuláš a pod.).

Významne sa knižnice prezentujú v rámci celoslovenského, každoročne organizovaného **Týždňa slovenských knižníc**, ktorý sa v roku 2018 organizoval v mesiaci marec. Každá knižnica pripravila pestré kultúrne a vzdelávacie podujatia, knižnice sa propagovali aj formou knižničnej hliadky, dňami otvorených dverí a niektoré knižnice ponúkli aj bezplatný zápis detí.

Knižnice sa svojimi aktivitami prihovárajú aj **mladým ľuďom**. Veľký počet podujatí bol venovaný prevencii nežiadúcich vplyvov na ich duševný vývoj. Podujatia krajskej knižnice pre mladých ľudí sa koncentrovali na protidrogové Dni nádeje, 24. ročník, kedy sa v knižnici konali prezentačné podujatia pre viac ako 400 mladých ľudí. Aj v roku 2018 to boli podujatia zamerané na prevenciu kriminality, násilia a rôznych druhov závislostí. Turčianska knižnica v rámci svojich aktivít pre študentov zorganizovala 83 podujatí na aktuálne témy, ktoré mali žiakov naučiť kriticky myslieť, hodnotiť informácie a brániť sa šikanovaniu na internete. Zvýšiť a upevniť vedomosti maturantom zo všetkých stredných škôl Liptovského Mikuláša sa snaží Liptovská knižnica G.F.B. pravidelným organizovaním podujatia - Maturita v knižnici. Žiakom 8. a 9. ročníkov základných škôl mesta a regiónu pomáha liptovská knižnica precvičiť si vedomosti aj Literárnym monitoringom, ktorý sa pravidelne každý rok

organizuje v máji. Študenti stredných škôl sa zúčastňovali na preventívnych podujatiach zameraných na prevenciu kriminality, drogových a iných závislostí aj v Kysuckej knižnici v Čadci. Tieto podujatia organizovali aj v spolupráci s odbornými lektormi Mestskej polície a Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Čadci. Aktivity zamerané na prevenciu šikanovania a rovesníckeho násillia organizovali aj v Oravskej knižnici A. H., keď sa v knižnici konali hlasné čítania z knihy spisovateľa Romana Brata Môj anjel sa vie biť a Škola za rohom, a to pre žiakov základných škôl s následnou diskusiou. Pri tejto aktivite nadviazali spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Dolnom Kubíne.

Dlhodobu, v rámci svojich sociálnych funkcií, všetky regionálne knižnice **poskytujú svoje služby zdravotne, vekovo a sociálne znevýhodneným používateľom**. Najdôležitejším predpokladom pre návštevu knižnice zo strany imobilných používateľov je bezbariérový prístup do budovy knižnice, čo umožňuje každá regionálna knižnica, s výnimkou niektorých pobočiek, ktoré nie sú umiestnené v debarierizovaných objektoch. Regionálne knižnice umožňujú prístup ku zvukovým knihám pre nevidiacich, slabozrakým a ťažko zdravotne postihnutým. Prístup k literatúre zabezpečujú podľa záujmu aj donáškou kníh na adresu bydliska, návštevou domovov sociálnych služieb, špeciálnych základných škôl a detí hospitalizovaných v nemocniciach. Osobitne sa znevýhodneným používateľom, hlavne v centrách a domovoch sociálnych služieb venuje Kysucká a Liptovská knižnica G.F.B. V Kysuckej knižnici bol opäť v rámci práce so znevýhodnenými, seniormi a handicapovanými deťmi a mládežou zrealizovaný projekt Rozprávky večných detí 4. a čitateľská súťaž Superseniore roka, zameraná na podporu čítania kníh, ktoré sú prinášané imobilným obyvateľom do sociálnych zariadení. Spoluprácu s domovom sociálnych služieb nadviazala aj Liptovská knižnica G.F.B. Pravidelné mesačné stretnutia sú zamerané na biblioterapiu – liečbu knihou, ktorá sa stretla zo strany liptovských seniorov s veľkou odozvou.

Seniorom sú určené aj **tréninky pamäti**, ktoré sú organizované a vedené certifikovanými lektormi – knihovníkmi a ktoré realizuje krajská knižnica, Kysucká knižnica, Turčianska knižnica a po prvý krát pre seniorov zorganizovala workshop na precvičenie pamäti aj Liptovská knižnica G.F.B.

V rámci **jazykového celoživotného vzdelávania** Turčianska knižnica aj v roku 2018 organizovala bezplatné jazykové kurzy ruského, španielskeho a anglického jazyka, ktoré vedú dobrovoľníci. Výučba angličtiny určená seniorom pokračovala aj v krajskej knižnici pod názvom Enjoy English with us. Pod vedením lektorky – knihovníčky sa v krajskej knižnici výučbe angličtiny hravou formou venovali aj deti a ich mamičky v rámci klubu Let's read kids. Všetky jazykové vzdelávacie aktivity sú bezplatné. Jedinou podmienkou účasti na vzdelávaní je registrácia používateľa. Všetky regionálne knižnice sa rôznymi aktivitami zapojili aj do Dní európskeho kultúrneho dedičstva, Dní ruskej literatúry v Žilinskom samosprávnom kraji a odbornými podujatiami prispeli aj k dôstojnému pripomenutiu si stého výročia konca 1. svetovej vojny a stého výročia vzniku ČSR.

Knižnica v mieste svojho pôsobenia významne propaguje literatúru, kultúru, históriu, pamiatky i nehmotné dedičstvo daného regiónu. Regionálne oddelenia knižníc pravidelne pripravujú alebo sa aktívne zúčastňujú priprav **podujatí, ktoré sú zamerané na regionálne témy, regionálne osobnosti a regionálnu literatúru**. Jedným z najznámejších podujatí spojených s konkrétnym regiónom je aj súťaž Kniha Horného Považia, Kniha Turca, Kniha Liptova, Kniha Oravy, Kniha Kysúce, ktorá významným spôsobom propaguje regionálnych autorov, regionálnu literatúru, ale aj regionálne dejiny i súčasnosť miest a obcí konkrétneho regiónu. Aj v roku 2018 regionálne knižnice realizovali alebo participovali na realizácii významných podujatí, prostredníctvom ktorých si pripomíname významné osobnosti našich regiónov a ich zástoj v celonárodnom kontexte: Jašíkove Kysuce, Jurinova jeseň, Rázusovie Vrbica, Krídla Ivana Laučíka, Hviezdoslavov Kubín, Venujem Turcu, Šaliarsky Matko, Literárna cena Janka Frátrika a i.

Vo všetkých regionálnych knižniciach i v krajskej knižnici aktívne pracujú literárne kluby, a to nielen pre dospelých, ale snahou knihovníkov je čoraz viac pracovať aj s deťmi pri rozvíjaní ich literárneho

talentu. Krajská knižnica pokračovala s vedením **Klubu s Knihul'kou**, v rámci ktorého sa na pôde knižnice stretávali mamičky s najmenšími deťmi. Cieľom klubu je rozvíjať predčitateľskú gramotnosť, a to spojením hry a spevu. Taktiež v rámci klubu Let's read kids sa deti so svojimi mamičkami učili základy anglického jazyka. V krajskej knižnici pracuje aj čitateľský **klub Biblosko** určený pre žiakov 1. stupňa základnej školy a **Hermes – klub tvorivého písania** pre žiakov 2. stupňa základnej školy a študentov stredných škôl, kde členovia rozvíjajú svoj spisovateľský talent, tvoria a čítajú. Pre dospelých je určený **Klub priateľov poézie Novalis**. Dospelých záujemcov o anglickú literatúru združuje **British Reading Club** a novo otvorený **Klub N** bol zameraný na prehľbovanie znalostí o klasickej literatúre. V Kysuckej knižnici má dlhoročnú tradíciu **Literárny klub Oáza**, ktorý odborne vedie Ladislav Hrubý. V knižnici pracuje aj **Klub prvého čítania „Šupinky“**, ktorého aktivity sa zameriavajú na najmenších návštevníkov knižnice a ich rodičov a v rámci detského oddelenia pracuje **Klub spoločenských hier** a **Klubu Mamila**. V Turčianskej knižnici pracuje **Literárny klub Duria**, ktorý aj počas roka 2018 pripravil množstvo zaujímavých podujatí medzi inými aj Svetový deň poézie, Venované mamám, Medzinárodné stretnutie literárnych klubov zo Slovenska a Čiech, Literárne a matičné Vianoce a Literárne pondelky, v rámci ktorých predstavuje zaujímavé literárne osobnosti Slovenska. **Literárny klub Fontána**, ktorý pôsobí pri Oravskej knižnici A. H. v Dolnom Kubíne pripravuje autorské čítania pre verejnosť a na ich stretnutiach sa konajú tvorivé dielne, diskusie o literatúre a umení, o knižných novinkách, literárnych súťažiach a ďalších témach súvisiacich s knihou a čítaním. V knižnici pôsobí aj **Čitateľský klub** a **Klub pána Osmijanka** združujúci deti, ktoré majú radi čítanie, kreslenie a súťaženie. V rámci klubov deti pod vedením knihovníčky rozvíjajú nielen čitateľské, ale aj výtvarné zručnosti. Pri Liptovskej knižnici G.F.B. v Liptovskom Mikuláši pôsobí **Literárny klub pri LKGFB**, členovia ktorého sa stretávajú jedenkrát mesačne, aby diskutovali na vopred zadanú tému. Významnou aktivitou klubu je aj vydávanie literárneho časopisu Krjela, ktorý sa distribuuje do stredných škôl, do knižníc a ponúka sa aj čitateľom.

Bibliografická, dokumentačná a informačná činnosť regionálnych knižníc

V zmysle Zákona o knižniciach č. 126/2015 Z.z. regionálne knižnice plnia okrem poskytovania základných knižnično-informačných služieb aj **úlohy spojené so získavaním, spracovaním a sprístupňovaním regionálnych dokumentov a regionálnych bibliografických a faktografických databáz**. Špecializované oddelenia, ktoré pracujú v každej regionálnej knižnici, plnia úlohy v súvislosti s monitorovaním daného regiónu, **odborne spracovávajú a sprístupňujú súbežnú a retrospektívnu regionálnu bibliografiu, budujú a sprístupňujú regionálne bibliografické a faktografické databázy a plnia úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne**. Odborní knihovníci dokumentujú región, jeho historický, hospodársky, spoločenský a kultúrny život, osobnosti, prírodné charakteristiky, pamiatky i ďalšie významné oblasti týkajúce sa daného regiónu. Zabezpečujú výskum a dokumentáciu osobností, ktoré sa významným spôsobom zúčastňovali a zúčastňujú na kultúrnom, vedeckom, umeleckom, hospodárskom, politickom a spoločenskom živote daného regiónu.

Jednou z kľúčových úloh regionálnych oddelení **je budovať fond regionálnej literatúry a periodík**. Odborní knihovníci priebežne vykonávajú monitoring seriálov a z excerpovaných a odborne spracovaných článkov budujú regionálne databázy, ktoré sa naplňujú záznamami nielen článkov z periodík, ale aj zo zborníkov, monografií a z online zdrojov. Regionálna databáza – obecná úroveň – sa aktualizuje a dopĺňa o ďalšie faktografické údaje nielen personálnych autorít, ale aj korporatívnych a geografických. Trvalou úlohou pracovísk je aj oprava starších a prekonvertovaných záznamov v oblasti osobných mien, korporácií, geografických údajov, akcií, predmetových hesiel, MDT, zdrojových údajov a príloh. Úlohou regionálnych oddelení zostáva okrem spracovávania súbežnej regionálnej bibliografie aj konverzia záznamov článkov, ktoré sa v minulosti budovali v lístkovej forme

a regionálnu elektronickú databázu rozširujú aj o záznamy článkov zo starších ročníkov periodík a zo zošitovej podoby Slovenskej národnej bibliografie.

Ochrana a zachovanie regionálnych dokumentov pre prípad straty, zničenia alebo poškodenia, priniesla **potrebu digitalizácie regionálnych dokumentov**, čo definuje aj Knižničný zákon č. 126 Z.z. z roku 2015. Všetky regionálne pracoviská digitalizujú fond regionálnych fotografií osobností, pamätihodností, kultúrnych i prírodných pamiatok, digitalizujú staré vzácne regionálne tlače a periodiká, ktoré sa používaním opotrebovávajú a znehodnocujú. Digitálne materiály sa využívajú pri edičnej práci, tvorbe e-výstav, prezentácií a pod. Kysucká knižnica od roku 2010 digitalizuje aj aktuálne výstrižky z periodík a v zdigitalizovanej podobe ich uchováva na CD a DVD nosičoch. Kysucká knižnica taktiež digitalizuje a uchováva kompletne ročníky periodík obcí, farností a škôl. Vzhľadom k tomu, že regionálne pracoviská nie sú vybavené špecializovanou digitalizačnou technikou a špeciálnym softvérom, ktorý zabezpečuje manažment zdigitalizovaných dát, môžeme digitalizáciu na úrovni regionálnych knižníc chápať len ako čiastkové digitálne spracovávanie regionálnych fondov. Masovejšiu a odbornú digitalizáciu regionálnych periodík a materiálov prenechávame na centrálne digitalizačné pracovisko, ktoré sa nachádza v Slovenskej národnej knižnici a ktoré je vybavené potrebnou digitalizačnou technikou. Otázkou však zostáva, či k zdigitalizovaným regionálnym fondom budú mať reálny prístup regionálne knižnice a ich používatelia.

Jednou z ťažiskových úloh regionálnych oddelení je **edičná činnosť**, ktorej predchádza výskum, hodnotenie a dokumentácia materiálu. Sú to práve edičné výstupy, ktoré preveria rozsah a kvalitu databáz budovaných regionálnymi oddeleniami. V sledovanom roku 2018 regionálne oddelenia vydali spolu 62 edičných titulov (ročenky a kalendária v niektorých knižniciach zostali len v online podobe). Regionálne oddelenie Kysuckej knižnice vydalo 17 edičných titulov, v rámci ktorých si osobitnú pozornosť zaslúži výberová personálna bibliografia rodu Janotovcov, vydaniu ktorej predchádzal výskum spomínaného rodu. Regionálne oddelenie Liptovskej knižnice G.F.B. spracovalo a vydalo 27 titulov, medzi ktorými prevládajú bibliografie prírastkov nových kníh. Oravská knižnica A.H. vydala 4 tituly, z ktorých spomenieme výberovú personálnu bibliografiu Martina Kukučina s viac ako 700 záznamami. Turčianska knižnica vydala 4 bibliografické tituly, okrem toho bola spracovaná aj mobilná aplikácia o osobnostiach Martina. Krajská knižnica v Žiline vydala 10 titulov, medzi ktorými bola spracovaná aj personálna bibliografia Juraja Jánošíka.

Regionálne oddelenia pravidelne **vypracovávajú rešerše** zamerané na regionálne témy. Z celkového počtu 783 rešerší, ktoré krajská knižnica a ostatné regionálne knižnice vypracovali, takmer 25 %, t.j. 192 bolo spracovaných na regionálne témy. Krajská knižnica v Žiline vypracovala 404 rešerší, z toho 74 na regionálne témy, Kysucká knižnica v Čadci 153 rešerší, z toho 94 na regionálne témy, Turčianska knižnica 114 rešerší, z toho 9 na regionálne témy, Oravská knižnica A.H. 62, z toho 11 na regionálne témy a Liptovská knižnica G.F.B. 50 rešerší, z toho 4 rešerše boli vypracované na regionálne témy.

Aktuálne však najdôležitejší je **priebežný monitoring celoštátnych i regionálnych periodík a excerpčia článkov**, ktoré sa stávajú základom pre budovanie regionálnych databáz. V roku 2018 Krajská knižnica v Žiline **monitorovala** 121 periodík, z toho 33 regionálnych, Kysucká knižnica 110, z toho 22 titulov regionálnych periodík, Liptovská knižnica G.F.B. 110, z toho 49 regionálnych, Oravská knižnica A.H. 116, z toho 54 regionálnych a Turčianska knižnica v Martine 58 titulov periodík, z toho 16 regionálnych. **Dlhodobou úlohou regionálnych pracovísk je okrem spracovávania súbežnej regionálnej bibliografie aj retrospektívne spracovanie článkov** zo starších periodík i zošitovej podoby Slovenskej národnej bibliografie. Retro spracovanie v najväčšej miere vykonáva Liptovská knižnica G.F.Belopotockého, v menšej Kysucká knižnica v Čadci a Krajská knižnica v Žiline. **Regionálna databáza článkov Liptovskej knižnice G.F.B. obsahuje 75 972 záznamov, Kysuckej knižnice 52 123 záznamov, Krajskej knižnice v Žiline 29 008 záznamov, Turčianskej knižnice 24 075 záznamov a Oravskej knižnice A.H. 21 311 záznamov.** Najvyšší medziročný **nárast** záznamov v článkovej elektronickej databáze zaznamenala Liptovská knižnica G.F.B. (+ 7 101) a Krajská knižnica

v Žiline (+ 1 835). Databáza Kysuckej knižnice sa rozšírila o 1 100 záznamov, Turčianskej knižnice v Martine o 1 248 a Oravskej knižnice A.H. o 602 záznamov.

V knižnično-informačnom systéme Clavius regionálne knižnice okrem článkovej databázy budujú aj **databázy regionálnych autorít** (personálne, korporatívne, geografické, akcie). Databázu regionálnych autorít Kysuckej knižnice tvorí 886 záznamov, Oravskej knižnice A.H. 710 záznamov, Liptovskej knižnice G.F.B. 3 029 záznamov, Turčianskej knižnice 1 158 záznamov a krajskej knižnice 2 159 záznamov.

Regionálne pracoviská prístupujú k **budovaniu fondov regionálnych oddelení** s osobitnou zodpovednosťou. Najrozsiahlejší fond dokumentov regionálneho zamerania má regionálne oddelenie Turčianskej knižnice s počtom 4 466 zväzkov. Fond kníh regionálneho oddelenia Krajskej knižnice v Žiline obsahuje 3 999 zv., Oravskej knižnice A.H. 3 377 zv., Knižnice G.F.B. v Liptovskom Mikuláši 3 303 zv. a Kysuckej knižnice 2 586 zv. Dôležitým zdrojom regionálnych informácií sú špeciálne dokumenty, ku ktorým zaraďujeme drobné tlače, plagáty, firemnú literatúru, propagačné letáky, fotografie a iné špeciálne dokumenty, ktoré, ak nie sú odborne spracované, strácajú na svojej informačnej hodnote. Špeciálne dokumenty má najkompletnejšie spracované Liptovská knižnica G.F.B. (6 315 KJ). Špeciálne dokumenty, zvlášť fotografie odborne spracovala aj krajská knižnica (402 KJ), keď do databázy vložila záznamy fotografií miest, pamätihodností, prírodných a kultúrnych pamiatok Žilinského kraja.

Regionálne pracoviská osobitne evidujú **výpožičky regionálnych dokumentov** (knihy, periodiká, špeciálne dokumenty – pozvánky, plagáty, fotografie, drobné tlače, mapy, elektronické dokumenty a i.). V údajoch o výpožičkách však nie sú zahrnuté výpožičky regionálnych kníh, ktoré sa nachádzajú vo voľnom výbere knižníc a štatistiky takýchto výpožičiek sú zahrnuté do celkových výpožičiek knižníc. V roku 2018 regionálne oddelenia zo svojich fondov vypožičali spolu 15 985 regionálnych dokumentov: regionálne oddelenie Krajskej knižnice v Žiline vypožičalo 6 425 regionálnych dokumentov, Kysuckej knižnice 3 457, Liptovskej knižnice G.F.B. 3 472, Turčianskej knižnice 2 184 a Oravskej knižnice A.H. 447 regionálnych dokumentov. Podrobné štatistické údaje o činnosti regionálnych oddelení vid'. príl. č. 17 a 18.

Knižnica	Rok	Počet záznamov článkov v databáze	Z toho ročný prírastok	Počet záznamov regionálnych autorít spolu	Špeciálne dokumenty spracované v KIS	Fond regionálnych dokumentov - knihy	Výpožičky regionálnych dokumentov
Kysucká knižnica Čadca	2017	51 023	1 082	745	1 268	2486	3 285
	2018	52 123	1 100	886	1 301	2586	3 457
	rozdiel	1 100	18	141	33	100	172
Oravská knižnica A.H.Dolný Kubín	2017	20 709	635	710	125	3326	600
	2018	21 311	602	710	125	3377	447
	rozdiel	602	-33	0	0	51	-153
Liptovská knižnica G.F.B. Liptovský Mikuláš	2017	68 871	7 102	2 916	5 849	3164	2 176
	2018	75 972	7 101	3 029	6 315	3303	3 472
	rozdiel	7 101	-1	113	466	139	1 296
Turčianska knižnica Martin	2017	22 827	1 360	1 043	41	4287	1 730
	2018	24 075	1 248	1 158	43	4466	2 184
	rozdiel	1 248	-112	115	2	179	454
Krajská knižnica v Žiline	2017	27 173	1 828	2 008	404	3712	6 397
	2018	29 008	1 946	2 159	404	3999	6 425
	rozdiel	1 835	118	151	-352	287	28

Zamestnanci

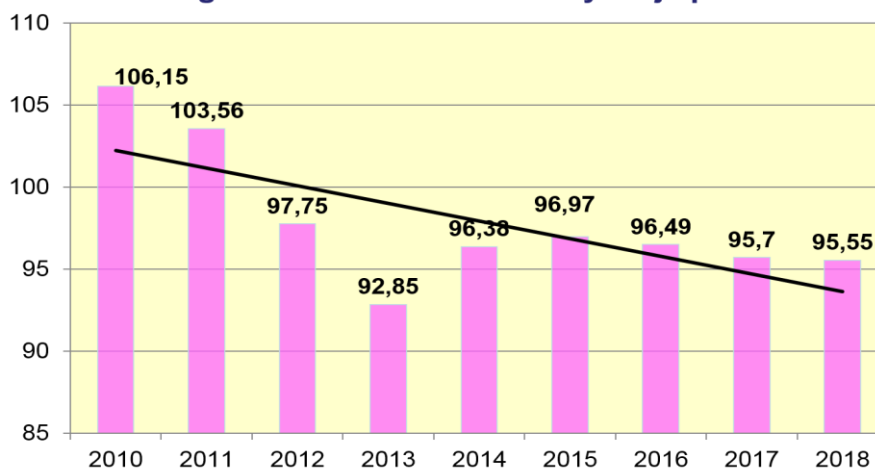
Počet zamestnancov regionálnych knižníc v Žilinskom kraji v prepočítanom stave sa v ostatných rokoch udržiava na rovnakej úrovni. V roku 2018 pracovalo v regionálnych knižniciach spolu **126,08** zamestnancov (- 0,45 oproti r. 2017). Rovnaký počet zamestnancov ako v roku 2017 bol v Oravskej knižnici A.H. (18,60), v Liptovskej knižnici G.F.B. (18,00) a v krajskej knižnici (41,80). V Kysuckej knižnici sa počet zamestnancov znížil o 0,75 a v Turčianskej knižnici sa zvýšil o 0,30 v prepočítanom stave. V roku 2018 v regionálnych knižniciach pracovalo 95,55 zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti (ZVKČ) a tento stav bol o 0,15 úväzku nižší ako v roku 2017. Rovnako aj počet zamestnancov knižníc s vysokoškolským vzdelaním v prepočítanom stave zostal takmer na rovnakej úrovni, keďže sa znížil len o 0,15 úväzku. V sledovanom roku v regionálnych knižniciach a krajskej knižnici pracovalo 16 zamestnancov s odborným vysokoškolským knihovníckym vzdelaním, čo je nárast o 1 zamestnanca. V Kysuckej knižnici pracoval jeden zamestnanec s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (6,35 % zo zamestnancov vykonávajúcich knihovníckej činnosti), v Liptovskom Mikuláši pracovali dvaja zamestnanci s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (14,23 % zo ZVKČ), v Turčianskej knižnici pracovali štyria zamestnanci s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (14,08 % zo ZVKČ) a v Krajskej knižnici v Žiline pracovalo deväť zamestnancov s vysokoškolským odborným knihovníckym vzdelaním (28,66 % zo ZVKČ). V Oravskej knižnici A.H. zamestnanec s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním v roku 2018 nepracoval.

Z celkového počtu 126,08 zamestnancov knižníc 77,85 zamestnancov malo stredoškolské vzdelanie. Z toho viac ako polovica, t.j. 41,75 zamestnancov malo stredoškolské knihovnícke vzdelanie. V Krajskej knižnici v Žiline pracovalo 11 zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním, v Turčianskej knižnici 7, v Liptovskej knižnici G.F.B. 11, v Kysuckej knižnici 7,75 a v Oravskej knižnici A.H. 5 zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním.

Najvyššie percentuálne zastúpenie zamestnancov s knihovníckou vysokoškolskou alebo stredoškolskou kvalifikáciou z počtu zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti mala Liptovská knižnica G.F.B. s 92,86 %-ami, nasleduje Krajská knižnica v Žiline so 63,69 %-ami, Kysucká knižnica s 55,56 %-ami, Turčianska knižnica s 50,46 %-ami a Oravská knižnica A.H. s 39,68 %-ami.

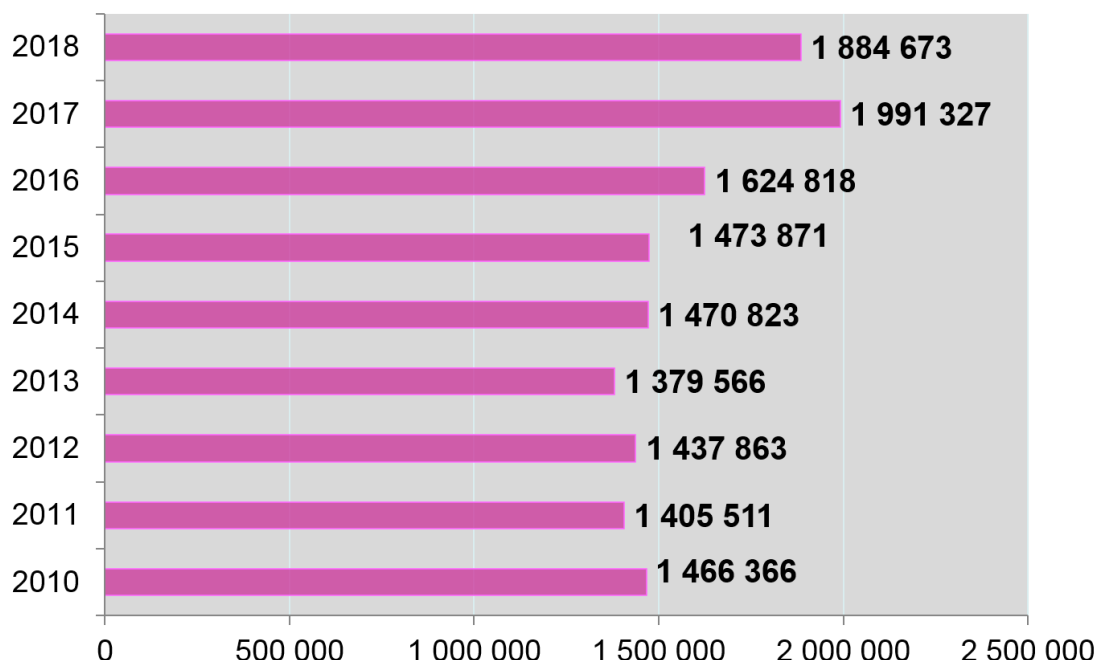
Percentuálne zastúpenie zamestnancov s vysokou školou bez ohľadu na druh absolvovanej školy z celkového počtu zamestnancov knižníc je nasledovné: Turčianska knižnica 46,47 %, Krajská knižnica v Žiline 39,47 %, Kysucká knižnica 39,06 %, Oravská knižnica A.H. 32,26 % a Liptovská knižnica G.F.B. 27,78 %.

Počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti v r. 2010-2018.
Regionálne knižnice - Žilinský kraj spolu

Finančné zabezpečenie činnosti knižníc, nákup knižničných fondov

Dotácie na činnosť regionálnych knižníc a krajskej knižnice od zriaďovateľa Žilinského samosprávneho kraja v r. 2010-2018.

Príjmy regionálnych knižníc Žilinského kraja boli v roku 2018 nižšie oproti roku 2017 o 32 832 € a dosiahli výšku 2 296 275 €. **Dotácie na činnosť regionálnych knižníc z rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja**, v ktorých bola započítaná aj čiastka na kofinancovanie projektov pre všetky regionálne knižnice boli vo výške 1 884 673 €, čo bolo menej ako v predchádzajúcom roku 2017 o 106 654 € (- 5,36 %). Vyšší transfer bol pridelený Turčianskej knižnici v Martine, a to vo výške 411 306 € (+ 52 033 €, + 12,65 %) a Krajskej knižnici v Žiline vo výške 611 162 € (+ 49 465 €, + 8,09 %). Oravskej knižnici A.H. bol pridelený transfer vo výške 266 090 € (- 16 675 € - 5,9 %), Liptovskej knižnici G.F.B. 257 558 € (- 175 068 €, - 40,47%) a Kysuckej knižnici 338 557 € (- 16 409 €, - 4,62 %).

Kysuckej knižnici boli v roku 2018 pridelené kapitálové prostriedky z kapitálovej účelovej dotácie ŽSK **na modernizáciu kotolne a hydraulické vyregulovanie vykurovacieho systému, a to vo výške 21 996 € a tiež na výmenu automatických posuvných dverí vo výške 3 053 €**. Kapitálové výdavky Oravskej knižnice A.H. boli rozpočtovými opatreniami na rok 2018 schválené a vyčerpané vo výške 44 674 €. Tieto prostriedky boli z prideleného kapitálového transferu využité na **stavebné úpravy suterénnych priestorov knižnice a na zabezpečenie prevádzky vzduchotechniky** v spoločenskej miestnosti. Turčianskej knižnici boli pridelené kapitálové prostriedky vo výške 17 158 €, z ktorých boli realizované **stavebné úpravy prístupových chodníkov**. Z pridelených prostriedkov bola zabezpečená aj interaktívna tabuľa a kopírovací stroj. Liptovská knižnica G.F.B. ukončila v roku 2018 rekonštrukciu strechy budovy knižnice a podkrovia a v ďalšej etape zo schválených a pridelených kapitálových prostriedkov vo výške 40 000 € realizovala **rekonštrukciu vstupných priestorov budovy a sociálnych zariadení na prízemí**. Krajskej knižnici v Žiline bol v roku 2018 poskytnutý kapitálový transfer vo výške 118 304 €, ktorý bol použitý na I. etapu stavebných úprav, v rámci ktorej prebiehala výmena elektroinštalácie a osvetlenia, rekonštrukcia internetovej siete, výmena zasúvacích stien medzi Britským centrom a spoločenskou miestnosťou a tiež medzi spoločenskou miestnosťou a rozprávkovou miestnosťou. Výmenené steny spĺňajú požiadavku zvukovej izolácie medzi miestnosťami. Súčasťou I. etapy stavebných úprav bola aj **úprava garáže, keď došlo k prebudovaniu nakladacej rampy na garáž osobného automobilu**.

	Dotácia ŽSK v r. 2018 vrátane kofinancovania projektov a kapitálových výdavkov	Prepočet dotácie ŽSK na 1 obyv. sídla regionálnej knihnice v €	Prepočet dotácie na 1 používateľa regionálnej knihnice	Prepočet dotácie na 1 výpožičku
Kysucká knižnica v Čadci	338 557	14,02	58,41	1,25
Oravská knižnica A.H. v D. Kubíne	266 090	14,11	82,69	1,05
Liptovská knižnica G.F.B. v Lipt.Mikuláši	257 558	8,24	74,68	0,86
Turčianska knižnica v Martine	411 306	7,51	68,14	1,03
Krajská knižnica v Žiline	611 162	7,55	50,59	0,97

Príspevok zriaďovateľa v prepočte na 1 obyvateľa sídla knihnice bol najvyšší pre Oravskú knižnicu A.H. a dosiahol výšku 14,11 €. Kysucká knižnica dostala príspevok v prepočte na 1 obyvateľa vo výške 14,02 €, Liptovská knižnica G.F.B. 8,24 € a Krajská knižnica v Žiline spolu s Turčianskou knižnicou mali dotáciu pri prepočte na 1 obyvateľa takmer v rovnakej výške – 7,51 € Turčianska knižnica v Martine a 7,55 € Krajská knižnica v Žiline. **Dotácia zriaďovateľa v prepočte na 1 používateľa** bola najvyššia v Oravskej knižnici A.H. 82,69 €, v Liptovskej knižnici G.F.B., 74,68 €, v Turčianskej knižnici vo výške 68,14 €, v Kysuckej knižnici 58,41 € a v krajskej knižnici 50,59 €.

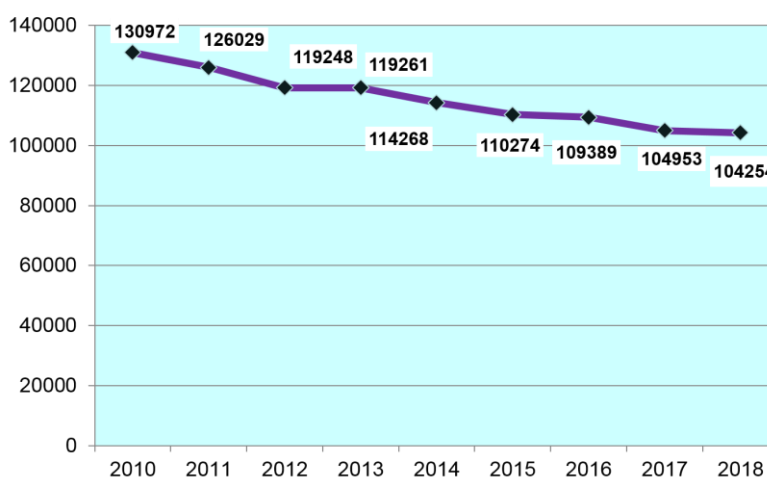
V prepočte **príspevku zriaďovateľa na 1 výpožičku** dosiahli regionálne knižnice nasledovné poradie: Kysucká knižnica 1,25 €, Oravská knižnica A.H. 1,05 €, Turčianska knižnica v Martine 1,03 €, Krajská knižnica v Žiline 0,97 € a Liptovská knižnica G.F.B. 0,86 €.

Príjmy, resp. výnosy z vlastných činností regionálnych knižníc (spolu s tržbami za prenájom) boli vo výške 170 960 €, čo znamená pokles oproti roku 2017 o 4 254 € (- 2,43 %). Tržby za prenájom získala Turčianska knižnica v Martine (11 862 €) a tržby z prenájmu, aj keď nižšie, získala aj Liptovská knižnica G.F.B. (201 €).

Tržby z poplatkov za knižničné činnosti boli za celý kraj v celkovej výške 104 254 €, čo bolo menej o 699 € ako v roku 2017 (- 0,67 %). **Tržby za knižničné činnosti** výraznejšie vzrástli len v Oravskej knižnici A.H. (+ 2 119 €, + 16,2 %), v ostatných knižniciach **poklesli**; najvýraznejšie v Turčianskej knižnici - 2 220 € (- 11,16 %), v Kysuckej knižnici v Čadci - 420 €, (- 2,91 %), v Liptovskej knižnici G.F.B. – 70 € (- 0,62 %) a v Krajskej knižnici v Žiline – 108 € (- 0,22 %). Paradoxne, **znižovanie** tržieb regionálnych knižníc je v ostatných rokoch spôsobené nielen poklesom počtu zaregistrovaných používateľov,

ale tržby sa znižujú aj v dôsledku skvalitňovania komunikácie knižnica verzus používateľ. Po včasnom informovaní o potrebe vrátenia požičaného dokumentu zo strany knižnice, používatelia vo väčšej miere

**Tržby za knižničné činnosti 2010-2018.
Regionálne knižnice Žilinský kraj spolu.**

využívajú výhody internetových nástrojov i mobilných zariadení na včasnú prolongáciu svojich výpožičiek, a tak upomienkové poplatky už platiť nemusia. Za účelom včasného vrátenia kníh, a tým aj vyhnutiu sa plateniu upomienok, používatelia využívajú aj biblioboxy, prostredníctvom ktorých môžu vrátiť svoje knihy aj mimo prevádzkových hodín knižnice.

Regionálne knižnice a krajská knižnica pri prepočte **podielu tržieb z knižničnej činnosti na celkových príjmoch z hlavnej činnosti** dosiahli nasledovné hodnoty: Krajská knižnica v Žiline 6,25 %, Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne 4,27 %, Kysucká knižnica 4,15 %, Turčianska knižnica 3,57 % a Liptovská knižnica G.F.B. v Liptovskom Mikuláši 3,38 %.

V roku 2018 získali knižnice z Fondu na podporu umenia, miestnej samosprávy, od nadácií, ale aj od sponzorov a rôznych darcov mimorozpočtové prostriedky v celkovej výške 196 963 €, čo je viac ako v roku 2017 o 82 192 € (+41,73 %). Získané mimorozpočtové prostriedky boli podstatne vyššie v Liptovskej knižnici G.F.B., ktorej projekt Knižnica v podkroví získal podporu FPU a bol schválený vo výške o 37 970 €. Oravská knižnica A.H. zúčtovala cezhraničný projekt v rámci Programu INTERREG V-A Poľsko-Slovensko, v rámci ktorého získala 12 980 €. Vyššie prostriedky z grantových zdrojov získala aj Krajská knižnica (+ 14 656 €), ktorá realizovala celoslovenský projekt Dni detskej knihy – 35. ročník, ktorý bol podporený Fondom na podporu umenia. Z rovnakých zdrojov boli podporené aj ďalšie dva projekty zamerané na zvýšenie kvality služieb, estetizáciu a funkčnosť priestorov krajskej knižnice.

Projekty podporené z Fondu na podporu umenia a MK SR

Liptovská knižnica G.F.B. L.M.	Knižnica v podkroví	37 970 .-
	Stretnutia s literatúrou 2	2 000.-
	Akvizícia KF	7 000.-
	Kultúrne poukazy	1 519.-
Oravská knižnica A.H. DK	Neobyčajné stretnutia s literatúrou	1 785.-
	Akvizícia KF	11 400.-
	Kultúrne poukazy	552.-
Kysucká knižnica Čadca	Jurinova jeseň – 14. ročník celosl.liter.súťaže	3 200.-
	Jašíkove Kysuce – 50. ročník – liter.súťaže	6 000.-
	Knihul'ko – 6. roč. letného tábora	1 770.-
	Optimálna knižnica – vzdelávací program	2 200.-
	Akvizícia KF	8 500.-
	Rozprávky večných detí	1 500
	Kultúrne poukazy	416
Turčianska knižnica Martin	Tvorcovia kníh medzi deťmi a mládežou	4 100.-
	Martinská poetická jeseň 2018	1 700.-
	Akvizícia KF	15 000.-
	Kultúrne poukazy	1 531
Krajská knižnica v Žiline	Dni detskej knihy – 35. ročník	8 500.-
	Vianoce s detskou knihou	2 700.-
	Skvalitnenie služieb oddelenia náučnej literatúry a študovní	5 000.-
	Knižnica pre najmenších a „nášťročných“	14 000.-
	Akvizícia KF	18 000.-
	Kultúrne poukazy	442

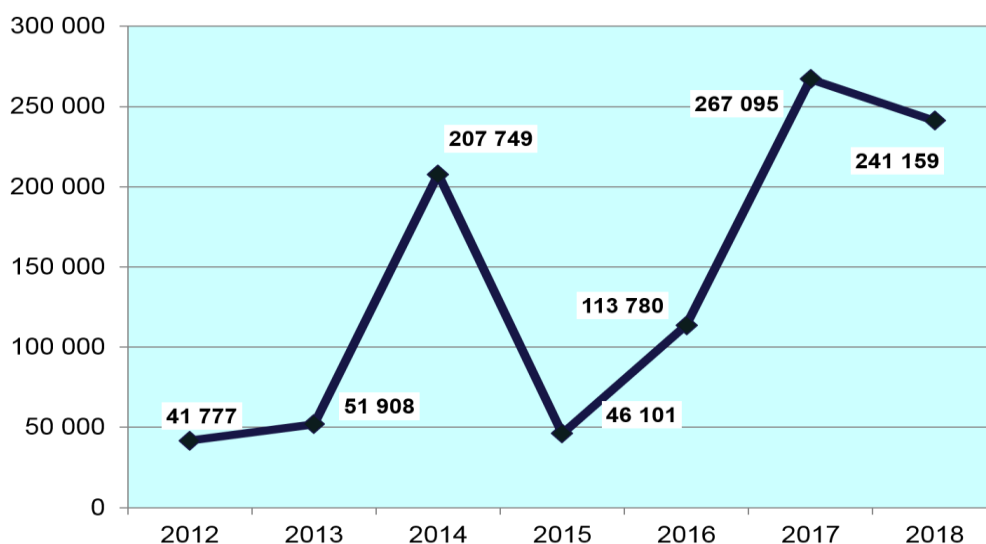
Podpora regionálnych knižníc zo strany samosprávy

Knižnica	rok	Priama dotácia z mesta v €	Dotácia prostredníctvom grant.programu mesta v €	Iné, napr.odpustenie daní zo strany mesta a pod.
Kysucká knižnica Čadca	2 015	900		
	2 016	200		
	2 017	500		
	2 018		850	
Oravská knižnica A.H. Dolný Kubín	2015	0		odpustená daň z nehnut.
	2016	0		odpustená daň z nehnut.
	2017	0		odpustená daň z nehnut.
	2018	0		odpustená daň z nehnut.
Liptovská knižnica G.F.B. Liptovský Mikuláš	2015	1500		700 € súťaž Krídla I. Laučíka
	2016	1500		700
	2017	2000		700
	2018	2000		700
Turčianska knižnica Martin	2015	4000		
	2016	0		
	2017	0		
	2018	5000		
Krajská knižnica v Žiline	2015	0	800	odpustená daň z nehnut.
	2016	0	1200	odpustená daň z nehnut.
	2017	0	1850	odpustená daň z nehnut.
	2018	0	1050	odpustená daň z nehnut.

	Granty, dary, sponzorské a iné mimorozpočtové zdroje spolu /bez príjmov z darovaných kníh a periodík a bez príspevkov zo štát. rozpočtu /	Percento z príjmov z hlavnej činnosti
Kysucká knižnica v Čadci	34 103	8,74 %
Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne	27 219	8,88 %
Liptovská knižnica G.F.B. v Liptovskom Mikuláši	61 820	18,57 %
Turčianska knižnica v Martine	27 331	5,51 %
Krajská knižnica v Žiline	46 490	6,03 %
spolu	196 963	

Náklady na hlavnú činnosť knižníc medziročne poklesli o 125 035 € (- 5,22 %) a dosiahli výšku 2 268 408 €. V Turčianskej a krajskej knižnici bol nárast nákladov na hlavnú činnosť, ostatné knižnice zaznamenali medziročný pokles nákladov. Najvýraznejší pokles zaznamenala Liptovská knižnica G.F.B. – 174 253 € (- 36,73 %), keďže v roku 2017 v knižnici prebiehala rekonštrukcia strechy s vysokými nákladmi, V Kysuckej knižnici v Čadci došlo tiež k zníženiu nákladov o -11 825 € (- 3 %) a v Oravskej knižnici A.H. o – 4 671 € (- 1,4 %). V roku 2018 boli knižniciam pridelené **kapitálové transfery spolu** vo výške 241 159 €, z toho prevažná časť, t.j. 235 769 € bola použitá na výstavbu a rekonštrukciu.

Kapitálové výdavky r. 2012-2018. Regionálne knižnice Žilinský kraj spolu.

Prostriedky na nákup knižničných fondov vzrástli o 33 591 € (+ 23,7 %) a dosiahli výšku 141 753 €. Všetky regionálne i krajská knižnica zaznamenali nárast prostriedkov na nákup fondov, Kysucká knižnica v Čadci mala nákup vyšší o + 5 001 € (+ 17,72 %), keď prostriedky na nákup fondov dosiahli výšku 28 229 €. Prostriedky na nákup knižného fondu Oravskej knižnice A.H. vzrástli o 1 347 € (+ 6,97 %) a ich celková výška bola 19 330 €, krajská knižnica nakúpila knižničný fond vo výške 47 445 €, čo znamenalo nárast o 6 852 € (+ 14,44 %). Nákup knižničného fondu Liptovskej knižnice G.F.B. bol o 2 641 € vyšší (+ 17,36 %) a dosiahol 15 217 €. Turčianska knižnica v sledovanom roku nakúpila knižničný fond vo výške 31 532 €, čo bolo viac ako v roku 2017 o 17 750 € (+ 56,3 %). V roku 2018 Turčianska knižnica dostala prostriedky na nákup KF aj od samosprávy – mesta Martin, a to vo výške 5 000 €, čo zdroje na nákup knižného fondu výrazne zlepšilo.

V porovnaní s odporúčanými hodnotami na nákup knižničných fondov, schválenými MK SR ako štandard pre verejné knižnice, dosiahli jednotlivé regionálne knižnice kraja v roku 2018 nasledovné percentuálne plnenie:

	% plnenia štandardov Finančné prostriedky na nákup KF v €		
	štandard	skutočnosť	plnenie
Kysucká knižnica v Čadci	36 210	28 229	77,96 %
Oravská knižnica A.H. v D.Kubíne	28 280	19 330	68,35 %
Liptovská knižnica G.F.B. v L.Mikuláši	47 020	15 217	32,36 %
Turčianska knižnica v Martine	76 720	31 532	41,10 %
Krajská knižnica v Žiline	105 190	47 445	45,10 %

Mimorozpočtové zdroje regionálnych knižníc na nákup knižničných fondov sa v roku 2018 zvýšili o + 18 976 € (+ 27 %), keď dosiahli výšku 70 825 €. Tieto prostriedky tvorili 50 % z celkových nákladov, ktoré knižnice vynaložili na nákup fondu. V jednotlivých regionálnych knižniciach bol podiel mimorozpočtových prostriedkov na financovaní nákupu knižničných fondov nasledovný: v Kysuckej knižnici 34,62 %, v Oravskej knižnici A.H. 61,83 %, v Liptovskej knižnici G.F.B., ktorej na nákup knižného fondu prispelo aj mesto 48,83 %, v Turčianskej knižnici, ktorej na nákup tiež prispela aj miestna samospráva 70,61 % a v Krajskej knižnici v Žiline bol podiel mimorozpočtových prostriedkov na nákup KF 40,90 %.

Osobné náklady regionálnych knižníc a krajskej knižnice v roku 2018 dosiahli výšku 1 524 735 € a vzrástli o 3,77 %, t.j. o 57 481 €. V roku 2018 dosiahla priemerná hrubá mesačná mzda zamestnancov knižníc bez robotníckych profesií nasledovné hodnoty: v Kysuckej knižnici v Čadci 809 €, v Oravskej knižnici A.H. v Dolnom Kubíne 738 €, v Liptovskej knižnici G.F.B. v Liptovskom Mikuláši 715 €, v Turčianskej knižnici v Martine 758 € a v Krajskej knižnici v Žiline 790 €. Nárast priemernej mzdy bol ovplyvnený navýšením osobných príplatkov zamestnancom za obdobie od 1.7.2018 do 31.12.2018 Úradom Žilinského samosprávneho kraja, taktiež valorizáciou tarifných plátov vo výške 4,8 % a zvýšením príplatkov za prácu v sobotu a viacsmennú prevádzku.

Priemerná hrubá mesačná mzda zamestnanca knižníc bez robotníckych profesií v roku 2018

Kysucká knižnica v Čadci	809
Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne	738
Liptovská knižnica GFB v Lipt.Mikuláši	715
Turčianska knižnica v Martine	758
Krajská knižnica v Žiline	790

Záver

Za predloženými číslami i ďalšími aktivitami sa skrýva každodenná práca knihovníkov a ďalších odborných zamestnancov regionálnych knižníc a Krajskej knižnice v Žiline. Bez priamej finančnej podpory zriaďovateľa a bez príspevkov nielen na nákup knižničného fondu, ale aj na rekonštrukciu budov knižníc s cieľom zlepšenia podmienok a skvalitnenia služieb a zvýšenia komfortu pre používateľov, nemohli by sme hodnotiť prácu knižníc a konštatovať také výsledky, aké regionálne knižnice v našom kraji v roku 2018 dosiahli. Kvalitné služby, bohatý výber knižničného fondu, primerané kultúrne prostredie na oddych a bohatá ponuka aktivít pre možnosť celoživotného vzdelávania zaiste ocenia používatelia, návštevníci knižníc i obyvatelia miest, kde knižnica pôsobí. Uvedené počty používateľov, návštevníkov i výpožičiek, ale aj tisícky podujatí zorganizovaných pre deti i dospelých dokazujú, že verejné knižnice sú nevyhnutnou súčasťou života dnešného človeka a že je potrebné ich podporovať.

Názov: Analýza činnosti Krajskej knižnice v Žiline a regionálnych knižníc Žilinského samosprávneho kraja v roku 2018.

Vydala: Krajská knižnica v Žiline

Zostavila a graficky upravila: Mgr. Božena Sobolová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Rok vydania: 2019

Počet strán: 25 s. + 18 tabuľkových príloh

Počet výtlačkov: 15 ks

Vydané pre vnútornú potrebu zriaďovateľa Žilinského samosprávneho kraja, Krajskej knižnice v Žiline a regionálnych knižníc ŽSK